

200

+

II
DISSERTATIO
DE
ODIO
SECUNDARUM
NUPTIARUM,

vulgò,
Von dem Verdruß / so sich bey ander-
weitigen Verheyathungen zu zeigen
pfleget.

QVAM
PRÆSIDE
PETRO MULLERO JCTO,
ET PROF. PUBL.

In Auditorio Jctorum

D. Februar. M. DC. LXXIX.
publicè ventilandam sistit

ANDREAS Bege/
Wansleb, Mansfeld.

JENÆ,
TYPIS JOHANNIS BERNHARDI HELLERI,
RECURSA ANNO M DCC XV.

THESE
ODIO
SECUNDARUM
SUPPLEMENTUM

ANNO DOMINI MDCCLXXV
MENSE APRILII

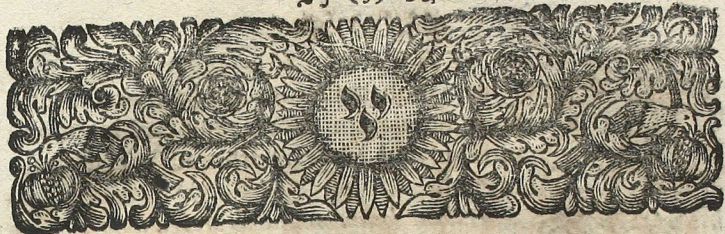
IN THEATRO MILITARIO
L. F. F. F.

ANDREAS
V. S. S.

VENA
TITUS JOHANNIS BERNHARDI HELLEB.
Ejusdem Anno MDCCLXXV

34

CUM DEO!

VTI FERT AREOPAGI- TARUM LEX:

Ἄνευ προοιμίας καὶ παθῶν.

CAPUT PRIMUM

TRACTANS

CAUSAM ODII SECUNDARUM NUPTIA-
RUM TAM QUOAD MULIEREM, QUAM VIRUM
IN GENERE, DESCRIPTIONEM, MODOS QUIBUS
VINCULUM PRIORIS MATRIMONII
DISSOLVATUR.

SUMMARI A.

TH. I. *Ethnici secundas nuptias intemperantia infamiâ laborare dixe-
runt. II. Patres in veteri Ecclesia in eundem prolapsi sunt errorem.
III. Verum recte negatur secundas nuptias improbari. Promisso de
perpetua viduitate servanda non valet. IV. Neque ipsi Patres in-
differenter damnarunt secundas nuptias. V. Nihilominus tamen Im-
peratores Christiani veteres de coercendis secundis nuptiis multas edi-
dere Constitutiones. VI. Quid per odium intelligatur. VII. Quid
per Nuptias Secundas Descriptio. VIII. Recensentur modi quibus
dissolvatur vinculum matrimonii prioris.*

A 2

TH. I.

6187

THESIS I.

Quidem non defuerunt apud Ethnicos secundarum nuptiarum Ofores, qui eam intemperantiæ infamiâ laborare arbitrati sunt, unde illud Publîi :

Habent locum maledicti crebræ nuptiæ.

Gentilis lib. 6. d. nuptiis c. 22. & Plutarch, in Gracchum laudat Corneliam Gracchorum matrem, quòd expetita à Ptolomæo maluerit vidua manere, quàm Regina fieri. Viduitas enim genus pudicitæ dicitur, Quintilian. declam. 306. Servius in Virgil. vers. huic uni forsitan poteram succumbere culpa, notat bis nuptos ab Ethnicis repulsam passos fuisse à sacerdotio, & Hieronymus lib. 2. contra Iovin. Unicubæ semper inter mulieres habitæ fuerunt, per quas fortunæ muliebri sacra fierent. Nullum sacerdotem digamum, nullum flaminem bimaritum leges : Huc referendus locus Valerii Maximi l. 2. c. 1. d. matrimonior. ritu : Quæ uno contentæ matrimonio fuerant, coronâ pudicitæ honorabantur. Existimabant enim, eum præcipuè matronæ sincera fide incorruptum esse animum, qui depositæ virginittatis cubile pudicum egredi nesciret : multorum matrimoniorum experientiam quasi legitimæ cuiusdam intemperantiæ signum esse credentes.

THESIS II. Et Patres in Veteri Ecclesia quidam in eundem prolapsi sunt errorem, quemadmodum Hieronym. d. 1. & ad Savin. immundis animalibus & serpentibus in arca Noæ, vasis dedecoris & matulis comparat digamos, & Origines in Luc. ait : non ignoramus, quod tale conjugium (reiteratum) rejiciat nos de regno Dei Cujacius d. secundis nuptiis dicta Nazianceni & Ambrosii refert : Illius ex oration. in dict. Evangel. Primæ nuptiæ legis, Secundæ indulgentiæ, Tertiar prævaricationis, & vile est, quod ultra est. Hujus verò : A Deo primæ nuptiæ sunt, Secundæ verò

verò permissæ, Primæ sub benedictione Dei celebrantur sublimiter, Secundæ autem & in præsentem carent gloria. Athenagoras secundas nuptias *bonesta adulteria* censet, Basilio M. in *Epist. ad Amphiloichium Can. 4.* Secundum matrimonium *castigata fornicatio* dicitur, Clemens Alexandrinus *lib. 3. Stromata* Secundas nuptias fornicationis vel peccati in proprium corpus accusat, easque cum avaritia & idololatria confert, verbis: *Ad eos pudore afficiendos, qui sunt proclives ad secundas nuptias aptè Apostolus alto quodam tono eloquitur: Omne peccatum est extra corpus. Qui autem fornicatur, in proprium corpus peccat. Si quis autem Matrimonium audeat dicere fornicationem, rursus legem & Dominum insectans maledictis impertit: quemadmodum autem avaritia & plures habendi cupiditas dicitur fornicatio, ut quæ ad versetur sufficientiæ & uti idololatria est ex uno in multos Dei attributio: Ita fornicatio est ab uno matrimonio ad alterum prolapsio.* S. Ambrosius, si juxta corticem verborum ejus dictum accipiamus, ab isto errore non abest, ita enim *lib. 1. de offic. cap. ult.* Una tantum nec repetita copula nobis permittitur, & in ipso conjugio lex est non iterare conjugium, nec secundæ conjugis fortiri conjunctionem.

THES. III. Verum rectè negat Beza d. *Polygamia* secundas nuptias moraliter improbari, quin simul improbentur primæ, quippe hic actus matrimonii iteratus non minus, imò quandoque magis ad conservandos castitatis ac honestatis terminos conducit. Ex sacræ scripturæ locis facili negotio monstrari potest, Patres plures duxisse uxores successivè. Sic *Abraham* Pater *Credentium* mortuam Sarà *Reburam* duxit *Genes. 25. vers. 1.* *Nabal* mortuo *Abigail* nupsit *Davidi 1. Samuel. 25. vers. 42.* *Apostolus Paulus 1. Cor. 7. vers. 39.* dicit: *Mulier alligata est legi, quando tempore vir ejus vivit: quòd si obdormierit vir ejus, libera est ad nubendum, cui vult in Domino, & Roman. 7. vers. 2. & 3.* Quæ sub viro est mulier, vivente viro vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro;

viro; si autem mortuus fuerit vir ejus, liberata est à lege, ut non sit adultera, si fuerit cum alio viro. Quæ adeo vera sunt, ut nec promissio de perpetua viduitate servanda seu votum perpetuæ continentia valeat seu subsistat, quia sanctioni divinæ de conjugio opponitur, & cum periculo animæ atque corporis conjunctum est, siquidem hac ratione quis se illicitis unctionibus, quibus per conjugium mederi valet, objicit *Balduin. de castib. conscient. l. 3. cap. 8. cas. 7.* ubi hæc addit verba: talia vota facienda non sunt, quæ ordinem Dei convellunt, vel corpus aut animam lædunt, vel occasionem peccandi præbent. *vid. infr. corollar. ubi Specialis casus habetur.*

THES. IV. Neque ipsi Patres indifferenter damnarunt nuptias secundas. *Epiphanius hæres. 48.* eas clarè probat, dicens: Ecclesia virginitati congaudet, *Unas* nuptias honorat. Sed si quis per debilitatem opus habuerit post propriæ uxoris obitum **SECUNDAS** nuptias contrahere, hunc veritatis regula non interdicit. *S. Augustinus libr. contra adversarios legis Secundas Nuptias in utroque Testamento permissas docet. Et in quest. ex V. & N. T. collectis* mulieris in urbe Roma meminit, quæ maritos undecim, & viri alterius, qui duodecim uxores habuerit *cap. 15.* exemplum ejusmodi, ubi vir 20. uxores, & uxor quæ 22. maritos habuerit, hæque personæ matrimonio copulata fuerint, lege sis in *D. Præsidis tract. quem inscribit: Præsidia Domus Illustris cap. 4. possit. 10.* Imo iidem, qui modò de primis, modò secundis sinistrè loquuti erant, alibi honorificè sentiunt. Sic *S. Ambrosius*, qui in conjugio legem fixerat dicam, an fixerat de non iterando conjugio, aliter de viduitate sentit: Alia, ait, est infirmitatis contemplatio, alia gratia castitatis. *Non prohibemus Secundas nuptias, sed non probamus sæpe repetitas. Sicut vinum bibere licet, sed plurimum non decet: ita nubere licet (viduis) sed pulchrius est abstinere. Ipse Tertullianus (quem ob*

ob rejectas Nuptias Secundas S. Augustinus hæreticis connume-
rat,) *contra Nicolaitas vel contra Marcion. c. 30.* Sanctitatem
inquit, sine Nuptiarum damnatione movimus & sectamur &
præferimus non ut malo bonum, sed ut bono melius: non
enim projicimus nuptias, sed deponimus, nec præscribimus
sanctitatem, sed suademus, servantes & bonum & melius pro
viribus cujusque sectanda. D. Hildebrand, libell. d. nupt. veter.
Christianor.

THES. V. Nihilominus Imperatores Christiani
Veteres imprimis dogmatibus Doctorum Ecclesiæ informati
de coercendis nuptiis secundis multas edidère Constitutiones
prout videre est ex *tot. tit. C. d. secund. nupt.* neque etiam om-
niratione destituitur *odium*, quod adversus digamos concepê-
re; non quòd de jure divino vel civili sint damnata, nec
quòd anima defuncti conjugis per alias nuptias superstitis con-
jugis crucietur; sed quòd uxores quod attinet, eas lugere ma-
ritos debeant, imò ex festinatione secundarum nuptiarum o-
riatur turbatio sanguinis, & quod etiam quoad viros per secun-
dum matrimonium extantibus liberis ex priori rixæ & frigus-
cula veniant; effato enim Hieronymi, si evenerit, ut ex secundo
marito habeas filios domesticos, oritur pugna, intestinum præ-
lium. Non licebit tibi amare liberos, nec æquis aspicere ocu-
lis, quos antea genuisti. Clam porriges cibos, invidebis ocu-
tuo, & nisi oderis filios, adhuc eorum videberis amare pa-
trem. Quod si vir ex priori uxore sobolem habens domum te
introduxerit, etiamsi clementissima fueris, omnes Comædi &
Minimographi in novercam sævissimam reclamabunt. Si pri-
vignus languerit & condoluerit caput, infamaberis ut venefi-
ca; si non dederis cibos, crudelis, vid. D. Præses in *dict. Tract.*
cit. loc. & dissertat. de frigusculo cap. 3. th. 15.

THES. VI. Nobis hoc loco *Oodium* non est appetitus
pra-

pravus seu concupiscentia à debita charitate dissonans, de qua Thom. 2. *quest.* 34. Joh. Azor *Instit. Moral. lib. 3. cap. 12.* sed malevolentia quædam erga secundò nubentes per leges licita; ut proinde vocabulum Odii latius accipiatur. vid. Aug. Barbosa *axiom. lib. 13. c. 16. n. 6.* ita ut Odium hoc licitum sit, conceptum nempe adversus id, quod leges detestantur. Tale odium fundamentum habet in jure nostro, vid. *l. 3. C. d. nupt. l. 40. d. condict. indebit. l. 33. §. 1. C. d. inoff. testam.*

THES. VII. Per *Secundas Nuptias* intelligimus non nudè dictas secundas, sed iteratas, sive tertix, sive quartæ vel ulteriores sint, *l. 4. pr. C. d. bon. que liber. D. Richter d. Signif. adverbior. p. 10.* ita ut secundæ nuptiæ dicantur omnes post primas rubr. *§. l. 6. C. d. sec. nupt. Menoch. consil. 4. n. 38. vol. 1. Rol. a Vall. consil. 72. n. 41. vol.* ubi dicit, quod dispositum de secundo conjugio, locum etiam habeat in tertio adeoque in infinitum ut ait Mantica in *conject. ult. vol. lib. 11. tit. 19. n. 9. in fin.* Sicuti duo rei stipulandi vocantur, licet per plures sint *pr. Inst. d. duobus reis stipul.* & in materia substitutionis dum dicitur secunda hæredis institutio, non excluditur tertio, vel quarto vel ulteriori gradu facta: Describi potest Odium secundarum Nuptiarum, quod sit *Displicentia legis cum pœna quandoque conjuncta, ob matrimonii reiterati vel festinationem vel metum mutata erga liberos prioris matrimonii affectionis, ut iis, quorum interest, consulatur, affectusque renubentium refrenetur.* Notanter liberorum ex priori matrimonio natorum facta est mentio; nam si liberi non adsunt, finito luctus tempore, ad secunda vota absque incommodo transire quis potest.

THES. VIII. Ut autem nuptiis secundis locus sit, prius matrimonium dissolutum esse necesse est. Dissolvit matrimonium MORS, quæ ut aliàs omnia *Nov. 22. c. 20.* sic etiam matrimonium dirimit. *1. Cor. 7. vers. ut c. fin. c. 31. qu. 1. Welenb. ff. de divor. 39.*

vor. 39. per mortem verò intellectam volumus naturalem. Mortem enim Spiritualem propter amplexatum Monachismum Nov. 22. c. 5. Nov. 123. c. 40. quâ matrimonium dissolvi volunt Pontificii c. 2. 4. 5. 6. 9. 14. X. de *convers. conjug.* non agnoscimus. Præterea solvitur vinculum matrimonii propter ADULTERIUM, FORNICATIONEM, *πορνείαν*, *Matth. 5. vers. 32. c. 19. vers. 9. Luc. 16. v. 18.* quo verbo omnia delicta adulterio graviora aut paria, quæ substantiam conjugii evertunt, comprehenduntur, vel saltem non excluduntur. Parti innocenti, si nolit aut se continere nequeat, ad secunda vota conceditur transitus. Carpz. *Jurispr. Eccl. lib. 2 d. 189. & in prax. crimin. qu. 53.* Nocenti parti, si pœna eam nulla subduxerit, deficiente omni condonationis spe *arg. l. Cor. 7. v. 11.* certis intervenientibus circumstantiis ex speciali Consistoriorum dispensatione mutata sede fortunarum & domicilii vel pœna pecuniaria exoluta permittuntur secundæ nuptiæ. Carpz. *d. l. 1. §. lib. 3. d. 71. n. 12.* quia prioris conjugii vinculum est solutum, & perpetuæ veritatis est regula Apostolica: *Si se non contineat, nubat*, & satius est honesto conjugio eam devinciri, quàm scortationibus & adulteriis libere indulgere D. Gerhard. *in lib. d. conjug. §. 622.* Bidenbach. *d. caus. matrim.* & ita Consistorium Lipsiense *d. 8. Nov. 1676.* rescripsit. Propter MALITIOSAM DESERTIONEM dirimi matrimonium probatur *1. Cor. 7. v. 15.* qualis desertio adulterii seu fornicationis quædam species dici potest, Wesemb. *ad tit. ff. d. divor. Carpz. l. 3. d. 56. per tot.* Gerhard. *d. Conjugio §. 6. 23.* nec interest desertio hæc sive à muliere sive à marito facta sit, inter utrumque eadem ratio, idemque jus statuendum *l. 108. ff. d. V. O.* Cui malitiosæ desertioni æquipollet pertinax DENEGATIO DEBITI CONJUGALIS B. Luther. *lib. d. vit. Conjug.* Bidenbach. *d. caus. matrim.* recenset in tali casu factum fuisse divortium in Consistor. Würtemb. anno 1600. Quod etiam Consistorium Lipsien-

se anno 1655. secutum in causa Hoyer Schakens / uxori per 13. annos debitum denegantis his verbis : Daß Klägerin gestal- ten Sachen nach von Beklagten hinweg wiederum billich ge- schieden / und da sie ohne Verletzung des Gewissens / aussper dem Ehestande nicht bleiben kan / ihr in andere wege sich Christlich zu verhehlichen / und die Ehe / jedoch ohne Geprän- ge / zu vollziehen verstattet und nachgelassen / Beklagten a- ber / ohne unsern Vorbewust und Einwilligung solches verbotthen wird. *W. R. W. Magnific. D. Struve differt d jure divortiorum cap. 3. n. 41.* *Causa divortii quoque est ERROR VIRGINITATIS.* In sacris enim expressus extat locus *Deuter. 22. v. 13. 20.* & hodiernum in Consistoriis recepta est hæc sententia, ut matrimonio per errorem contracto, si mulier reperiatur vitiata ob defectum conjugii hypotheticè conside- rati substantiæ, aut saltem qualitatis intrinsecæ dissolvatur. vid. *Bechstad d. condit. sponsal. c. 10. n. 14.* *D. Ziegler ad Lancell. l. 2. tit. 12. §. 1.* *D. Struv. Syntagm. Jur. Civil. ex 29. th. 25.* *Aru- mazus Disp. 15. th. 6.* & tandem *IMPOTENTIA* generandi præ existens, non superveniens, matrimonium, quod ipso quidem jure nullum est, annihilat ac dirimit. Putativum enim matrimo- nium illud, cui maritus talis vel uxor ob finem suum primarium superesse non potuit, esse invalidum, illudque tabb. nuptia- libus inscribi solum fuisse asserit *Briffon. d. formulis P. R. Rit- tershul. p. 4. c. 7. n. 10.* vid. *Kitzel synops. c. 8. th. 4. lib. Selden. d. Jur. N. G. lib. 5. c. 7.* & *Uxor Hebr. lib. 3. c. 18.* distinguendum ta- men est inter *Naturalem, Accidentalem, & Maleficiam* vid. *D. Si- mon. tract. d. impotentia conjugali.*

CAPUT SECUNDUM

CONSIDERAT

ODIUM VIDUÆ RENUBENTIS IN
GENERE.

SUM-

SS (II) SE
SUMMARIÆ.

TH. I. Privilegia, quæ ex persona Mariti defuncti competunt viduis, quorum quædam enumerantur, renubens amittit. II. An vidua ad secundas nuptias convolans amittat dotalium? Pro Negativa afferuntur rationes. III. Pro Affirmativa. IV. Quid patris cautum sit inquirendum est. Cautela abundans. V. Proponitur elegans casus & quaestio: Num prædium sub perpetua viduitate relictum, & hætenus possessum, vidua secundo nubens tam ipsum quàm fructus ejus teneatur restituere? Pro negativa afferuntur rationes. VI. Pro Affirmativa. VII. Respondetur ad rationes dubitandi. VIII. Afferuntur similis fermè casus cum præjudicio JCorum Helmsædiensium.

THESIS I.

Magna sanè sunt privilegia, quæ ex personâ Mariti defuncti competunt viduis: Inprimis ea, quibus Maritus usus est, arg. l. fin. C. d. privil. Scholar. Guido. Pap. Decif. 379. retinet enim uxor viduata omnia jura mariti Brunnem. ad l. ult. C. d. incol. repræsentat imaginem mariti defuncti, Bald. in l. pignoris C. d. pign. action. n. 2. quod in iis privilegiis & juribus verum est, quæ marito non ratione officii & professionis, sed ratione dignitatis competierunt Bart. ad l. semper §. immunitatis ff. d. jur. immunit. Stephani d. jurisdict. lib. 3. p. 1. c. 19. n. 17. Carpz. d. jur. faminar. singul. dec. 1. pos. 5. n. 8. & seqq. Sic Doctorum viduæ gaudent privilegiis authenticæ habitæ C. ne filius pro patre Plebeja, quæ Nobili nupta fuit, nobilitatis particeps manet, Tiraquell. d. nobilit. c. 18. n. 5. & virgo nobilis viro ignobili copulata nobilitatem, quam ex paterno sanguine habet, perdit, nec soluto matrimonio restituitur l. 1. C. d. dignit. l. 8. d. Senat. Tiraquell. d. l. n. 38. fruuntur quoque viduæ beneficio & jure Collegii, cujus maritus particeps fuit, unde est, quod Artificium defuncti mariti per expertum ministrum (Meister Gesellen) vel filium exercere possint,

sunt, Stephani *d. tract. l. 1. c. 12. n. 179.* Perez. *ad tit. d. murileg. & Gynec. n. 5.* Gregor, Tholosan *syntagm. jur. lib. 9. c. 4. n. 18.* Sic vidua forum domicilii mariti retinet, *l. 22. §. 1. ff. ad municipal. d. fin. C. d. l. d. privo. Scholar.* Zanger, *d. except. part. 2. c. 1. n. 56.* licet Mariti sit speciale privilegiatumque forum Brunnem, *ad l. final. C. d. incolis.* mortuo ergo marito nihilominus domicilium ejus adhuc retinet, quia fictione quadam juris matrimonium adhuc stare & durare censetur Perez. *ad tit. C. d. dignitat. n. 55.* Frid. Pruckman. *d. differ. utriusque sex. part. 1. membr. 3. art. 22.* vid. *l. 2. C. d. Episcop. & Cleric. l. 2. C. d. advoc. divers. judic. l. ult. C. d. incol. l. 13. C. d. dignit. Costal. in l. 8. ff. d. Senat.* Christinæ *5. dec. 131. n. 12.* Carpzov. *lib. 2. tit. 2. respons. 24. n. 18. & seq. & 4. const. 21. def. 11. & Const. 27. def. 4. num. ult.* Klock. *d. contribut. c. 15. n. 32. & seqq.* Knipschild. *d. jur. civit. c. 20. n. 54.* D. Richter. *tr. singul. in authent. habita C. ne filius pro patre Mevius 4. decis. 117.* Brunnem. *in l. 22. n. 1. ff. ad municip. & in tit. C. d. privileg. Scholar. & in tit. C. d. re militar.* Viduæ enim habentur perinde, ac si viros superstites haberent *l. fin. C. d. bon. matern. l. 1. §. exactio C. d. rei uxor. action. & sunt pars corporis maritorum, qui longe absentes in personâ viduarum adesse videntur l. cum scimus C. d. agr. & cens. Klock. d. c. 15. n. 35. 36. Carpz. d. def. 4. n. 7.* quod teste Dn. Frideric. Mullero Jcto in *practie. Civil. Marchic. resolut. 6. Dnn. Consilarii Elector. Brandenburg. in Secretiori Senatu, geheimten Rathe / die 9. Mart. anno 1669. in causa der Bürgergeschafft zu Berlin / contra den Rath und eximirten daselbst / hisce formalibus: der Witwen der verstorben Exemptorum, so lange sie im unverrückten Stande bleiben haben sich dieser Exemption (intellige der hospitation, Einquartirung sive servis) so wohl als da ihre Männer in vivis gewesen / annoch ungehindert / doch daß ihnen etwas von der Nahrung wo sie die treiben / zugeschrieben werde /*

zu gebrauchen. Quæ tamen omnia privilegia vidua AMITTIT, si ad secunda vota transit l. 22. §. 1. ff. ad municipal. ibi: *vidua mulier amissi mariti domicilium retinet, exemplo carissima persona per maritum facta, sed atrumque aliis intervenientibus nuptiis permittatur Nov. 22. c. 36.* Amittunt quoque privilegia legis unica C. quando inter pupill. & viduas & cap. II. X. d. for. compert. cum cesserit illa juris fictio, quæ matrimonium in viduitate durare dicitur. Amittit ergo dignitatem prioris matrimonii, & sequitur conditionem secundi l. 8. ff. d. senat. l. 13. C. d. dignit.

THESES. II. Num autem vidua illustris, si ad secundas nuptias convolat, wenn sie den Wittuhms Stuhl verändert / amittat dotalitium Q?D. Nicolaus Henelius tractat. d. Jure dotalitii cap. 10. §. 17. putat, quod non, cum nullus detur textus, qui hanc amittendi dotalitii causam probet; & conditio ista impleta esse intelligatur, si semel, brevissimo licet tempore, vidua fuerit, quamvis talis non permaneat, sed nuptias contrahat. Sufficere conditionem vel momento temporis extitisse, etiamsi postea evanescat; nam, ut Baldus in l. precibus n. 6. C. d. impuber. & at. substitut. ait, in conditionibus attendimus principium primæ existentia, neque curam eius successum. Et textus est in l. ult. C. d. indict. viduit. toll. ubi Justinianus legatum hujusmodi verbis mulieri relictum: *Si vidua erit, quotiens vidua erit, cum vidua erit, vel econtra viro, si amiserit uxorem, vel quando ad cælibatum pervenerit, omnino debere, etiamsi legaturus aliam uxorem duxerit, vel alii viro nupsit, atque ita conditionem, qua semel extitit, non resolvit.* Atque ita Venetiis controversiam de legato usum fructus relicto, cum mulier ad viduitatem pervenerit, decisam Paulus Castrensis dicit, vid. Scipio Gentil. tract. d. secund. nupt. c. 15. Rittershus. ad Nov. part. 4. c. 4. n. 23. ubi dicit: Si maritus uxori usum fructum legavit in rebus suis, mariti nempe, propriis, idque vel purè vel absolutè, vel hac adjuncta conditio-

ne, ut per secundas nuptias ususfructus interiret. De priore casu ita jus est hodie, ut mulier per secundas nuptias eum ususfructum non amittat, quem vir per constitutionem *l. unic. C. si secundo nupserit mulier* hodiè abrogatâ, amitteret. Posteriori verò casu certum est, ususfructum amitti secundis nuptiis, & per *d. l. unic.* & multò magis per *authent. hoc locum habet. eod. tit. sive per Nov. 22.* & hoc congruere videtur juri Saxonico lib. 3. art. 76. in verbis: **Nimm et ein Mann eine Wittwe / die Eigen / oder Lehn oder Zins-Güter zur Leibzucht hat.** Unde constat viduam per secundas nuptias non amittere Dotalitium à priori marito constitutum, sed illud ad secundum maritum adferre, qui eo ad vitam usque Uxoris utitur fruitur. Etiam si quis ducat Uxorem commorantem in Castro Dotalitio assignato, *Matthæ Wesenb. cons. 333. n. 58.* adeo, ut non modo Secundus, sed etiam Tertius Maritus dotalitii fructus percipiat & lucretur, nec post mortem uxoris quicquam horum fructuum perceptorum nomine restituere obstrictus sit *Mart. Coler. cons. 25. Schœffer pract. quest. 10. n. 1. part. 2.* laudatusque *Henelius d. l. lit. 2.* refert exemplum *Elisabethe* Reginae *Wenceslai* Senioris Bohemæ Regis, quæ vidua facta ad secundum maritum *Rudolphum* Ducem Austriæ, non solum dotalitium attulit, verùm etiam defuncto *Rudolpho* illud ad dies vitæ retinuit.

THES. III. Hisce tamen *Contrarium* asserens *D. Mylerus* ab *Ehrenbach* in *Gamologia Personarum Imperii Illustrium cap. 14. th. 8.* nempe quod Vidua illustris transiens ad secunda vota, Dotalitium cedere debeat Successoribus in Principatu aut Comitatu; Quis non videt, *inquit*, superstilibus liberis, foeminas opibus priorum maritorum ad iteranda matrimonia provocari, procos allici, & de spoliis priorum redimi sequentes maritos, magnâ liberorum fraude? Cùm viduæ exemplum haberent à legibus Imperialibus ob oculos ponendum, quæ luca de primis maritis quæ.

quæstra, nuptias iterantibus adimunt, adeo ut etiam usum fructum relictorum amittant *l. 1. ubi August. Barbosa C. d. secund. nupt. Boer. decis. 198. Tiraquell. d. revocat. donat. in l. si unquam. n. 126.* Nam sœminis tot admittariis recipientibus, quæ gratia pudicitia & floris, à quo Doaria tribui volunt? Bertrand. Argentæ. *ad consil. Britan. art. 433. gloss. 1. n. 4.* & notat D. Mylerus *cit. loc.* ita ulu Imperii inter familias Illustres observari, ut Vidua secundas nuptias contrahens, sive liberos habeat, nec ne, Dotalitio cedere, & accepta dote illata, in novi mariti illustris familiam transire teneatur, und sie wird mit dem zugebrachten Heurath Guth von dem Witthum hinweggelöset.

THESES. IV. Si veritatem Theoricam attendamus. D. Henelli sententia amplectenda videtur, quamvis teste, D. Mylero usus diversum velit. In prædictis tamen casibus ante omnia respicienda sunt pacta dotalia, quæ præcisè observari debent, nec ab iis Conjuges recedere possunt *l. 1. ff. d. pact. dotal. § r. C. r. pact. conv.* Melius ergo & pro cautela esse videtur, certi quid exprimere, ne tali existente causa litigia inter affines vel ipsos liberos, si adsint, oriantur. Formulam habet D. Mylerus *d. l.* Da sich aber zutrüge / daß unsere herzlichste künfftige Gemahlin Fräulein Ingeltrudis nach unserm tödlichen Abgang den Wittibstand verändern / und sich anderwärtig verheurathete wurde / alsdenn solle es zu unser Herzog Engelberts Belieben und Gefallen stehen Ihre Gnaden von der selben Wittthums Sitz / mit 30000 Gulden zugebrachtes Heurath Gut aus und abzulösen: Jedoch daß Ihre Gnaden ein halb Jahr zuvor / mit ihren besiegelten Brieffen / die Lösung ankunden etc. Similis ratio in eo casu est, ubi vidua habitatio relicta vel certum pretium annuatim pro eà exolvendum est, ad secundas nuptias transit, quod tunc, quando expressè ita dispositum est, expiret: Formula talis poni solet: Hiernechst sollen

sollen des Herrn v. N. Lehens und andere Erben der Fräulein Braut eine bequeme Behausung ihrem Stande gemäß verschaffen / oder (welches ebenfalls in der Fräulein Braut Willkühr / welches Ihr beliebet zu fordern / so dann steht) Ihr N. Gülden Jährlich Haus Zins / so lange Sie am Leben / und Ihren Wittben Stuhl nicht verrückt / unweigerlich zu bezahlen / gehalten und obhuet seyn.

THES. V. *Quid si maritus in testamento leget uxori Prædium sub conditione: si non nupsit, verbis: Ferner verschaffe ich meiner herzgeliebten Ehefrauen E. v. S. gebornen v. W. über das / was Ihr Vermöge urser beederseits ufgereichteten Eheberedung gebühret / das von mir vor 10000. Thaler vor X. Jahren erkauffte Guth N. Wenn und so lang sie keusch in Ihren Wittben Stande biß an Ihr Ende verharret. Faß Sie aber wieder heurathen solte / soll dieses Gut meinen Kindern Krafft dieses wieder restituiret werden.* 2. *Num prædium istud sub perpetua viduitate relictum, & hæcenus possessum, vidua secundo nubens tam ipsum quam fructus ejus teneatur restituere? Non caret dubiis hoc problema. Pro vidua, quod nempe ad restitutionem ob transiit ad secunda vota non teneatur, militant seqq. rationes: I. quod hæc conditio sit contra bonos mores, & sic impossibilis. Sicuti autem naturâ impossibiles conditiones pro non scriptis habentur §. 10. Inst. d. hered. l. 1. d. condit. instit. ita lege tales remittuntur l. 9. eod. l. 8. l. 20. d. condit. & demonstr. Nec est, quod quis dicere velit, hanc conditionem in se & simpliciter turpem vel lege impossibilem non esse: Nam quamvis conditio aliqua in se sit possibilis, & respectu demum circumstantiarum impossibilis; tamen in eo cujus respectu impossibilis est, pro non scripta habetur aut remittitur, Magnif. Dn. Struv. Syntagm. jur. civil. exerc. 33. th. 49. II. Est præterea expressa lex 2. C. d. indict. viduit. ubi Imperator Justit.*

Justinianus ait: *Licere mulieribus etiam maritorum suorum interminatione, quæ viduitatem eis indicit, spreta, ad secundas migrare nuptias, & ea percipere, quæ maritus derelinquit, concordat l. 3. eod. l. 63. l. 74. d. conditionib. & demonstr. & III. quamvis hæc dispositio legum correctæ per authenticam Cui relictum C. d. indict. viduis. & Novell. 22. videtur fuisse, tamen ejus causa odium secundarum nuptiarum, quæ in primitiva Ecclesia disvaderi cœpta est, uti supra dictum, non est; quæ ratio quoniam invalida censetur, igitur IV. non absque ratione hodie quæ d. Novell. 22. c. 43. & 44. & auth. cui relictum C. d. indict. viduit. contra antiquiores Constitutiones Justiniani disposita non observantur. Ita expresse statuit & hanc authenticam in usu non esse post Baquet. docet, & secundum infra citat. l. ambiguitates 2. C. d. indict. viduit. judicatum Burdegalæ anno 1563. ex Bernh. Autom. refert Paul Christianæ vol. 3. decis. 39. n. 7. & celeberrimi nominis JCrus Rittershausius ad Novell. part. 6. cap. 6. n. 7. exempl. 2. adhuc hodie inter exempla, quæ jus remittit heredi conditionem viduitatis ponere non dubitat. V. videntur filii & heredes hoc ipsum agnovisse, eo ipso, quoniam sine cautione Mutiana exacta à Matre passi sunt capere hoc Legatum matrem viduam, quam alias exigere debuissent, juxt. auth. cui relictum & Novell. 22. c. 43. & 44. D. Franzk. 1. resol. 15. n. 26. VI. disposuit hic Maritus testator, ut mulier castè vivat usque ad exitum vitæ; quo casu eam, cum secundo nubat, legatum non perdere tenent in terminis egregii Icti Bartol. in l. mulier §. cum proponeretur ad S. C. Trebell. Hippolyt. singul. 577. Everhard. loc. 91. col. 5. Felin. in c. cum sit n. 13. d. for. compet. quæ sententia niti videtur fundamento in expresso textu e. Nicena Synodus dist. ubi servari dicitur castitas in propria uxoris concubitu.*

THES. VI. Verùm hisce non obstantibus Viduam secundo nubentem ad restitutionem legati prædii omninò esse obstrictam evincunt sequentia: I. Quamvis juxta anteriores Justiniani

C

ni

ni Constitutiones five viro five uxori imposita conditio viduitatis penitus remitteretur, capiendique legati potestas daretur *l. 2. § 3. C. d. indict. viduit.* attamen has ipsas leges mutavit *d. Novell. 22. c. 43. § 44.* ex qua postea desumpta est *authent. cui relictum C. d. indict. viduit.* ubi disposuit: conditionem viduitatis nullo modo remitti ei, qui quæve in viduitatem, mortuæ priori conjuge, pervenerit, in tantum, ut intra annum plane nulla esset sub hac conditione relictæ legati petitio, post annum vero ita demum esset, si caveatur de non nubendo vel uxorem non ducendo, nec non de legato integro, & non facto deteriori cum fructibus aut usuris restituendo Hilliger. *ad Donell. 8. comment. 32. lit. I. K. L. Colleg. Argentorat. tit. d. conditionib. § demonstrat. Tbes. 25. n. 9.* quæ omnia accurate deducit *D. Franzkius resol. 15.* secundum hæc jura tanquam novissima judicandum eo magis, quoniam II. nullibi videntur esse mutata aut correctæ aut contraria observantia quoad has regiones sublata; correctum autem quod non est, quare stare prohibeatur *l. 32. C. d. appell. l. 27. C. d. testament.* quibus III. ad stipulatur communis opinio, modo in facto verum sit, voluisse testatorem sub hac conditione transire legatum vid. *Cævall. commun. opinio. contr. commun. 1. quest. 151. IV.* Apposita hic est restituendi necessitas, si nubat, per fideicommissum, quo casu etiam Jure veteri restituendum erat legatum juxta Cajum in *l. 14. pr. d. legat. 3.* ubi Jctus ait: *non dubium est, quin si uxori legatum sit, si non nupserit, idque alii restituere rogata sit, cogenda sit restituere.* Quæ lex in terminis est ad præsentem casum. Ut liceat huc applicare illud *DD.* qui dicunt, ubi legis casus est, ibi nullus amplius dubitationi locus relinquatur, sed cessant omnes cavillationes *Gloss. in l. ancilla 12. C. d. suatis Cardinal. Tusch. lit. L. conclus. 262. n. 4.*

THES. VII. Nec obstant rationes pro vidua adductæ; Quod enim I. & II. attinet, non concedimus conditionem: si vi-
dua

dua nupsferit, pro turpi habendam esse, cum Imperator Justinianus illam verbis fat claris approbaverit *d. Nov. 22. cap. 43. & 44.* permittit itaque & licita erit de jure, tantum abest, ut sit contra bonos mores. Quia nec simpliciter interdictum est viduæ hac conditione matrimonium, sed legatum & dispositio mariti saltem restricta ad casum viduitatis, cui renunciare potest, si ad secundas nuptias convolare velit, *Carpzov. part. 2. decis. 156. n. 18.* *Franzk. 1. Resol. 15. per tot.* vide quæ supra ratione 1. & 2. decidendi proposuimus. Ad III. respondetur; Sicuti non semper ea quam putamus ratio legis fuit; ita non tam ea ipsa, quam sensus & dispositio legis attendenda *Bald. lib. 3. Consil. 366. n. 3.* Præterea ratio, cur Justinian. *Nov. 22.* jura hæc antiquiora reformaverit, non sola est odium secundarum nuptiarum, quia sic etiam locum haberet *d. Novella* sic ab extranea non marito hac conditio adposita fuerit; id quod tamen longè lateque refellit *D. Franzk. d. l. n. 31. seqq.* ad IV. non statim, quando unus vel alter Scriptor de non observantia legis aut alterius juris quid profert, in judicando id attendendum est, cum pro firmitate & observantia præsumatur. Sicut igitur apud nos mutatio hujus juris probari nequit, ut supra ratione decid. 2. diximus; Ita nec quæ *Burdegalæ* pronunciata sunt speciali forsan ratione introductæ consuetudinis, ad nos ligandos est trahendum. Opponimus igitur authoritati Christianæ; ex veteribus Jctis *Salycet ad Authent. cui relictum C. d. interdict. viduit.* inter Neoteric. autem laudantur *Franzk. d. l. 1. resolut. 15.* *Carpz. d. l.* qui in specie ita sententionatum fuisse testatur. *Rittershusius* etiam non de hodierna observantia, aut jure novissimo, sed de jure ff. & C. antiquiore loquitur, cum *l. 63. & 74. de condit. & demonstr. l. 2. l. 3. C. de indict. viduit.* alleget. Ast intelligendi sunt DD. secundum jura quæ allegant *Frider. Pruckman. 1. consil. 2. n. 157.* *Wesenbec. 1. consil. 25. n. 7.* ad V. Cautio super re debita debitum non constituit, sed securum saltem facit;

Securitatē illam si Creditor non curat, contentus est obligatione rei in se, non proinde etiam debitum evanescit, imo potest cautio à testatore remitti, salva manente obligatione restituendi juxta *d. Novell. 22. c. 43. & 44.* Præterea filii in præsentī casu heredes instituti impuberes adhuc erant, quibus cautio non exacta nocere non poterat. Ad VI. Resp. in eo casu, quo testator maritus uxori legavit centum: *Si castè vixerit* Jcti citati putant deberi legatum, quamvis secundo nubat mulier, non quòd hinc conditio viduitatis remittatur, sed quoniam dubium erat, num per hanc dispositionem testator maritus voluerit prohibere secundas nuptias: Ergo differt ille à nostro casu, cum in hoc dubitatio nulla de mente disponentis sit: Imò quod magis est, etiam in casu, ubi dispositum saltim: *Si castè vixerit*, secundo nubentem legatum amittere alii purè statuunt. Bald. in *l. si res uxoris C. d. donat. inter viv. & uxor. Gvaldens. d. arte testandit. 6. caut. 39. n. 4. Bermond. d. publ. concubin. col. 193.* Alii vero iique probatissimi distinctione has contrarias opiniones ita conciliant, quod si hæc conditio: *si castè vixerit*, adjecta sit à marito vel ab aliquo filio legatum non deberi, cum præsumatur disponentis prohibuisse secundas nuptias, secus si ab extraneo, Covarruv. in *4. decret. 2. p. c. 3. §. 9. f. Dec. in l. si certis annis C. d. action. Tiraquell. d. jur. primogenit. qv. 69. n. 5.* rationem vide apud Covarruv. *d. l. & talem tanquam communem opinionem approbat Cavall. commun. opin. contra commun.*

THE S. VIII. Proximo casui affinis est sequens. *Otto Christoph. à K.* anno 1626. testamentum solenne condidit in scriptis, in quo uxorem suam *Beatam à H.* in casu, quando liberos cum ipsà procreatos non relicturus sit, heredem in universa bona instituit, ita tamen, ut si vidua ad secundas nuptias transvolaret, dispositio facta nullum habitura sit effectum, & pactis duntaxat dotalibus stari debeat. Idem *Otto Christoph. à K.* in anno 1640. Codicil-

dicillos fecit, in quibus prædictum Testamentum in omnibus punctis & clausulis, in primis quoad heredis institutionem, repetiit & confirmavit, hoc modo: Daß nehmlich seine herzliche Hauffrau seine universal instituirte Erben seyn und verbleiben solte/ doch mit dem Bedinge/daß/wenn sie nach Gottes Väterlichen Willen diese Welt gesegnen würde/ alsdenn alles was von Ihm O. C. à K. herrühre/ und uf sie durch gemeldtes Testament kommen/ vorhanden und übrig seyn würde/ in 3. gleiche Theile gesondert/ und darvon 2. Theile aus des Testatoris Bruders Hansen Wilhelms v. K. seel. Tochter/ das dritte Theil aber uf seiner Frauen nechste Anverwandte H. v. W. Tochter Erb- und eigenthümlich kommen und fallen solte etc. Testatore O. C. à K. anno 1641. mortuo, Ejus vidua ex testamento prædicto hereditatem mariti defuncti adiit, eamque ad mortem usque possedit. Ipsa vero triennio ferme post obitum mariti nupsit denuò anno 1644. quo cum marito ad annum 1648. vixit. Stante hoc Secundo matrimonio *Beata* ultimum voluntatem declaravit, in ea non solum de propriis bonis, sed de nonnullis etiam rebus ad prioris mariti hereditatem pertinentibus disposuit. Quæsitum fuit, an *Beata* de bonis per testamentum mariti delatis quicquam disponere potuerit? Resp. Quoniam in anno 1626. condito testamento conditio institutionis expressè inserta est, ut quando Testatoris vidua *prout commodum fuerit* ihrer Gelegenheit nach/ ad secundas nuptias convolaverit, dispositio nulla & pro non facta debeat æstimari; Casus verò acciderit, quod renupsit, rem ad causam intestati venisse & substitutionem in Codicillis factam evanuisse, nec Testatoris viduæ de defuncti bonis quicquam disponere potuisse, æstimandum est; Quia Imperator Justinianus in *Novell. 22. c. 44.* clare sanxit: Quod conditio viduitatis à testatore seu institutioni heredis seu legatis, fideicommissisque ad-

scripta nullo modo remitti debeat, adque adeo vidua vel viduus intra annum relictæ petitionem non aliter habeat, quam si conditionem sacerdotio vel ingressu in monasterium expleverit, vel post annum Mutianam conditionem, in casum nuptiarum de eo quod relictum est cum fructibus restituendo præstiterit, vid. D. Franzk. *lib. 1. var. resol. 15. n. 20. & seqq.* Nec obstat, quod à W. filia objiciatur in Codicillis prædictæ conditionis non fieri mentionem, sed conjugem testatoris purè esse institutam. Respondendum enim est, Codicillos ratione institutionis factæ se referre ad Testamentum, illudque in omnibus punctis & clausulis confirmari, ut itaque conditio illa in testamento adjecta, etiam in Codicillis repetita censi debeat, cum quicquid in eo relato, id etiam referenti inesse censeatur *l. ait Prator §. si iudex ff. d. re judicat. l. asse toro ff. d. heredib. institut.* in o juris est decantatissimi, quod Codicillis hereditas directo nec dari nec adimi possit, *l. 76. ff. ad SC. Trebell.* daretur enim hoc casu hereditas in Codicillis directo, si conditio in testamento adjecta hic non censeretur repetita Bocer. *class. Disp. 6. n. 11.* Institutione itaque heredis ita corruente, etiam substitutio fideicommissaria subsistere nequit *l. ex pupillari 44. ff. d. vulg. & pupill. substitut. l. sed si plures 10. §. 4. eod.* Neque id, quod de legatis & fideicommissis ex testamento propter causam præteritionis liberorum nullo nihilominus solvendis, in *Novell. 115. c. 3. §. fin.* specialiter constitutum est, ad hunc casum, ubi institutio ob non impletam ei adjectam conditionem resolvitur, utpote planè diversum, extendendum videtur, specialis enim ratio illius juris singularis constituendi illa fuit: Quod cum propositum fuerit Justiniano contumeliam exheredationis minuere liberis, & quantum fieri potuit auferre, hunc autem scopum suum sola institutione rescissa assecutus sit, nihil necesse fuerit ultra institutionem heredis aliquid præterea ex testamento rejicere aut evertere, ut docet Rittershus. *in comment.*

ment. ad Novell. part. 6. c. 3. n. 27. quæ ratio hic omnino cessat, utpote cum in hoc casu Conjugis proximas adgnatas non aliter per fideicommissum conjugui substituisse testator censi debeat, quam sub conditione institutioni uxoris adjecta, si nimirum illa ad secundas nuptias non convolarit, uti colligere licet ex verbis Codicilli: daß solch Testament in allen Puncten und Clausulen / sonderlich so viel die Erb = Einsetzung betrifft / nochmahls kräfttig bleiben solle. Item, daß wenn seine Haus = Frau diese Welt gesegnen würde / alsdenn was von ihm Testatore herrührig / und (NB.) uf seine Haus = Frau durch gemeldtes Testament erblich kommen / in drey gleiche Theile gesezet werden solte ic. Atq; sic in præsentis casu ob defectum prædictæ conditionis præmemorata constitutionem & fidei commissariam substitutionem infirmatam esse remq; ad causam intestati venisse responderunt Dnn. Jcti Helmstadiensis anno 1648. d. 29. Decembr. prout speciem facti una cum Responso nobis pro suâ, qua pollet, humanitate gratificandique promittidine communicavit Nobilissimus Jctus Dn. Henr. Balch. Roth. Antecessor hujus Salanz gravissimus; ita quod se haber: Alldiereil Otto Christoff von K. seine seelige Haus = Frau Beaten von H. in seinen Testament / so er in anno 1626. zu einer universal Erbin eingesezet / ledoch mit dem Beding / wenn sie zur andern Ehe nicht schreiten werde; Ob denn wohl der von K. hernacher in einem Codicill seiner Haus = Frau auf ihren Todesfall gewisse Personen substituïret / diereil aber gemeldter Fraue beliebet zur andern Ehe zu greiffen / und also gemeldtes Beding nicht erfüllet / so hat Sie vor Jhres Ehe = Juncfern seel. universal Erbinnen nicht gehalten / noch durch selbiges Codicill das Testament auffgehoben werden können / sondern ist dessen Verlassenschaft auf seine heredes ab intestato verfallen / davon oftgemeldte Frau zu testi.

testiren oder etwas zu vermachen nicht befugt gewesen.
 W. N. W.

CAPUT TERTIUM

PERPENDIT

ODIUM VIDUÆ INTRA ANNUM LUCTUS
 RENUBENTIS.

SUMMARIÆ.

TH. I. Vidua maritum lugere debet. Properatio nimia ad secundas nuptias repugnat honestati publicæ, prohibita quoque est propter turbationem sanguinis. II. Olim erat annus X. bodio XII. mensium. III. Quando vidua ad secundum matrimonium properat, cujus presumendus sit parus. Habetur specialis quidam casus. Rationes, quod secundi mariti esse videatur, afferuntur. IV. Quod prioris mariti sit parus rationes discutiuntur. V. Respondetur ad rationes dubitandi. VI. Referuntur pœne secundarum nuptiarum de jure civili. Fit remissio.

THESIS I.

Uptiæ cum aliæ sint festinata seu prematura, aliæ matura, D. Brunnem. ad l. 1. d. secund. nupt. n. 1. De illis ratione viduæ quid speciale est, quod nempe uxor LUGERE maritum debeat. Nempe ipsa die, quæ mortem mariti cognovit, sumere debet lugubria l. 8. ff. de his qui not. infamia. Sunt autem lugubria in eâ lege vestes lugubres l. 15. §. 17. ff. de injur. tristior habitus, insignia luctus l. 15. C. ex quib. casus infam. tristia signa Ovid. 1. Fastor. insignia autem luctus hæc, abstinere à conviviis, ornamentis & alba veste Paulus I. sentent. 21. §. 3. ut hinc colligas, mulieres in luctu aurum, purpuram, & monilia deposuisse, etiam vestem sumplisse, adde Majoragium 3. miscellanor. 14. Gothofred. ad d. l. 8. de his qui not. infam. properatio illa nimia ad secundas nuptias non solum honestati publicæ repugnat, Arniseus d. jure connib. cap. 5. sect. 4. n. 8. sed conjugali etiam amori gravitor obstat, non enim sincero

sincero amore mulier virum videtur amplexa, cujus mentoriam statim à morte ipsius deponit. Unde Pompejus ad uxorem Corneliam apud Lucanum:

. . . . Ultima debet

Esse fides lugere virum.

ut dicto Apuleji *lib. 8.* per immaturitatem nuptiarum manes acerbis mariti iusta indignatione suscitentur. Nec apud viros honestos & graves levitatis & inconstantia suspicionem evitabit, quæ mox ad alia vota properat, Rittershus. *ad Novell. p. 4. c. 3. n. 7.* hinc Elector Saxonix *in ordinat. matrimonial. d. anno 1624. punct. 5. §.* was endlich verb. wenn denn solches der Erbarkeit und natürlichen Pflicht zuwider / so wollen Wir / das hinführo eine Wittib ein ganzes Jahr ihre Trauer-Zeit halten / und für Ausgang desselben sich wieder zu verehelichen oder Hochzeit anzustellen nicht Macht haben sollte. Imo Prætor *sanguinis turbationis rationem non ipsius luctus habuit, cum intra certum tempus nuptiis interdicit mulieribus l. 11. ff. d. bis qui not. infam. ibi: qui solet elugeri propter turbationem sanguinis.* Igitur & eorum qui lugentur & qui lugeri non possunt uxores prohibentur intra tempus luctus nubere. Gothofr. *ad d. l. propter feminis turbationem Harmenopulus 4. tit. 6. §. 62. & liberorum incertitudinem l. 35. circ. fin. C. d. Episcop. & Clericis. ibi: non audente muliere ante anni lapsum in aliud respicere matrimonium propter generationem (aus feminis) incertitudinem, ne proles sit incerta l. consensu 8. hæc nisi 4. C. d. repud. ibi: nubendi post annum ei (ne quis de prole dubitet) permittimus facultatem.* Nam si statim nubere possit, & intra menses aliquot postea pariat, proles incerta est & ignoratur, an sit defuncti vel alterius *Nov. 39. c. 2. l. 4. C. d. SC. Trebell. vid. in th. sequenti 3, elegantem Casum.*

THES. II *Olim annus lugendi mariti erat X. mensium veluti Plutarchus in Numa habet: Mulieres à morte maritorum decem*

D

WCH-

menses Vidua permanebant. Quod si qua intra decimum mensem nupsisset, eam leges Numa vaccam pregnantem immolare jubebant. add. l. 2. C. d. secund. nupt. nec est, quo quis dicat anni mentionem facere Senecam epist. 64. Et lib. 2. d. consolat. ad Albin. c. 15. Apulej. lib. 8. Sidonium 4. epistol. iis enim in locis annus sumitur pro X. mensibus & Ovid. Faustorum totidem menses ponit:

Quod satis est utero matris dum prodeat infans,

Hoc anno statuit temporis esse satis.

Per totidem menses à finire Conjugis uxor,

Sustinet in viduâ tristia signa Domo.

Hodie verò annus luctus continet XII. menses de jure civili l. 2. C. d. Secund. nupt. uti ex Constitutione antea citata Electorali Saxonica constat. Cum tamen præfinitio temporis sit legis positivæ, hinc augeri spacium ejus & minui potest. Sic Constitutione Servestana d. 25. Jun. anno 1608. publicato IX. menses mulieri sunt præfinituti, ac præfinituti, ut secundis nuptiis absteineat mortuo marito, verba Constitutionis sunt: Neben dem so wollen Wir auch dieser Confusion und Unordnung aus gnugsamen und erheblichen Bewegungen vorgewehrt und abgeholfen haben / als da erledigte Personen der öffentl Erbarkeit / allen rechtmäßigen Gesetzen und Statuten zuwider / bald nach Absterben ihrer Ehegatten / ganz liederlicher / unchristlicher und unbesonnener Weise / ja oft gar zu zeitlich wieder in Ehestand zu eilen / ad secunda vota zu schreiten (aber dieses bey dem weiblichen Geschlechte zum eilen sehr unrichtig und gefährlich) sich unterfangen; Derowegen so soll hinführo ohne unsere sonderbahre Nachlassung dem Wittber beyläuffig vor Ablauff eines halben Jahres / etlicher Wittben vor dreyen Viertel Jahren / zuverloben / und den Wittben Stuhl zu verrücken nicht nachgehänget noch verstattet werden.

THES. III. Dicitur est *Tbes. I.* prohibitionis causam, qua-
re Prætor annum luctus complecti voluerit, non minimam esse
evitacionem confusionis sanguinis. Ubi Q. quid si nimis festi-
natum fuerit ad secundas nuptias, & dubitetur, cujus proles sit,
primi an secundi mariti, quid respondendum? Casus est. *Lucius*
cum *Martha 14.* hebdomadas in matrimonio vivens, d. 8. Oct.
anno 1676. in acie occubit. Vidua dixit se esse gravidam. Hanc
ambit *Mevius*; cui tamen qualitas mulieris manifestatur, roga-
turque ut consummationem matrimonii, donec pepererit, dif-
ferat. Hortatu tamen & mandato Ducis bellici nuptias secundas
paulò post obitum cum *Mevio* init. *Die 31. Maji 1677.* filiolos na-
scitur. *Lucii* Parentes filiolum, tanquam ex posteriori matrimo-
nio natum pro legitimo & ordinario novimestri partu recusant
agnoscere. Quæsitum fuit, quid juris? Et quamvis Parentes *Lu-
cii* asserere possint, I. quod pater sit, quem nuptiæ monstrant.
*l. 6. ff. d. his qui sui vel alien. jur. & natus ex alicujus uxore præsumat-
ur ejus viri esse filius est uxor, Paul. d. castr. consil. 115. col. 3. neq;*
II. obstet confessio *Marthæ*, quod se gravidam ex *Lucio* atque fi-
lium procreatum dixerit, fides enim ipsi haud habenda est *Alci-
at. d. præsumt n. 3. Abbas inc. officii n. 3. (ubi dicit communem)
d. poen. & remiss. & c. accedens n. 4. d. purgat. canon. Gloss. & DD.
in l. si post h. §. fin. d. lib. & posth.* quoniam singulare matris versa-
tur commodum ob spem successione in casum mortis, ut causa
filii quodammodo Matris propria videatur *arg. l. 1. §. in propria
ii. ff. quand. appell. III.* porro obstare videtur, quod tempus par-
tus editi vollatum licet cum tempore conceptionis conveniat,
possit tamen esse partus septimestris, quales partus sæpe nascun-
tur, cum septimo mense perfectus & maturus partus possit nasci
*l. 12. ff. d. stat. hom. & ira natum legitimum esse, communis ho-
die est sententia arg. l. 3. §. ult. d. suis & legit. D. Richter decis. 80.
n. 24.* quoniam itaque possit esse partus mariti Secundi in tali ca-
su,

su, ubi dubium est, an filius natus prioris sit an posterioris mariti, decidit esse Secundi mariti, in cujus domo filius natus est; expresse & indistincte dicit Bald. in l. si mater. n. C. d. suis & legit. hered. & in l. Gallus in pr. ff. d. liber. & posth. instit. & Baldum sequi videtur in terminis ferè H. de Cevallos *comm. opinion. contra comm. quest. 896. n. 9. & seq.* ex jam supra allegata causa, cum præsumtio sit pro præsentis matrimonio, d. l. filium 6. d. his qui sunt sui vel ali. jur. l. si quis 9. §. hic subjungi verb. hoc venire posse proscribere debuit ff. locat. l. si vicinis 9. C. d. nupt. & in quasi possessione matrimonii videtur esse secundus vir, quare in dubio potius filium esse ejusdem respondendum, uti in simili vid. Boer. *decis. 299. n. 11.* Accedit IV. quod *Martha* ob sanguinis confusionem marito à secundis nuptiis ad X. menses aut donec peperisset, debuisset abstinere, quod cum non fecerit & contra leges peccaverit, frustra nunc eam earum auxilium implorare videtur l. auxilium 37. §. 1. vers. in delicto ff. d. minor. l. si incimus 15. C. d. judic.

THES. IV. *Hic tamen non obstantibus* statuendum est, infantem d. 31. Maji anno 1677. in lucem editum, ex *Lucio & Martha* natum esse, atque propterea à successione Parentum *Lucii* non esse excludendum, quia is ordinarius naturæ cursus est foeminam per IX. menses uterum gestare, donec pariat, *Eldr. lib. 4. c. 4. & c. 16.* *Jacob Concennat. quest. jur. sing. l. 2. qu. 9. n. 6.* quando autem mulier ante vel post præfatum tempus parit, irregulare est seu extraordinarium *Zachias qu. med. legal. 1. tit. 2. qu. 3. per tot.* Jam verò omnes actus naturales & quos natura operatur, præsumuntur in dubio fieri ordinario & regulari modo & via, & secundum ordinarium & consuetum cursum vid. *Regn. Sixtin. consil. Marburg. 10. n. 41. vol. 1. & ubi ad ordinarium quid referri potest, aut illud sufficit, non debet referri ad extraordinarium, vel dari remedium extra ordinem arg. l. in causa 13. pr. ff. de minor. Jason. in l. n. §. 1. n. 11. ff. d. oper. nov. numc. Schmid. consil. Argen-*

tor. l. c. 67. n. 1. pro hoc ordinario igitur & regulari semper præsumitur, sicut pro regula l. si ab eo parte 5. ff. d. probat. & secundum eam judicandum, res æstimandæ, actus agentium reprobandi, computationesque faciendæ, nisi probetur, contrarium, quod ei incumbit, qui se in irregulari fundat Bald. in cap. 1. de alien. judic. mut. caus. fact. Panschman. 2. pract. quest. 17. n. 45. potior namque est illius causa, qui regulare pro se habet Gloss. in rubr. d. R. I. in 6. Salycet in l. si fundum in fin. C. qui potior. in pignor. Regn. Sixtin. 2. consil. Marburg. 14. n. 137. Stante ergo hoc principio, si tempus IX. mensium consuetum conceptionis computatur, in finem Augusti 1676. st. nov. & sic notoriè in tempus prioris matrimonii rejicietur, quoniam Lucius 5. vel 6. septimanis post in conceptu vitam finit. Ex quo inferre licet, infantem huncce ex priori potius quam secundo matrimonio natum esse; Nisi Lucii Parentes contrarium & irregulare probare velint. Interim vero non peccat, qui in obscuris & dubiis magis ad ordinarium quam extraordinarium & irregulare respicit, Robert. à Vall. consil. 77. n. 53. Menoch. cons. 2. n. 134. addatur Paul. Zachias quest. medic. legal. 1. tit. 2. qu. 1. Arnisa d. part. human. legit. termin. & licet forsitan nascatur partus in septimo mense, non tamen fit à natura & intentione ejusdem, sed ex accidenti; ea autem quæ taliter fiunt, nec attendi, nec in aliis tanquam æquè regularia præsumi debent, ipsis legibus id suadentibus l. naturalem §. apium ff. d. acqu. rer. dom. l. item veniunt §. cum prædiximus hinc sequitur II. quod pro primo matrimonio filium ex Lucio potius quam ex Cajo esse natum, pronuntiandum sit, id quod Jcti & nonnulli statuunt locum hæc habere in viduâ post fata mariti, quod scil. qui nascantur ab ipsa intra 9. menses liberi præsumantur ex illo ipso priori matrimonio procreati Anton. Gabriel commun. conclus. 1. tit. de probat. Concl. 14. sub n. 5. verb. 5. nec minimum III. conducit assertio matris, quæ statim post mortem primi mariti se gravidam

dixit; unde Jēti volunt, etiam eo in casu, ubi vidua post duos dies à morte mariti necessitate forsan urgente ad secundas nuptias migravit, & quæritur, an filius post IX. menses natus sit primi, an secundi mariti, non esse modicam præsumtionem matris assertionem Sfortia *consil.* 28. n. 71. Grammat. *consil.* 154. n. 5. Afflict. *decis.* 336. Alciat. *d. præsumt. reg. 3. præsumt.* 37. n. 15. & stari omnino tali assertioni deducit Papon. 22. *arrest.* 9. n. 16, inprimis si foemina mediante juramento confessionem omnis suspicionis evitandæ ergo firmet. IV. Quamvis contra datam assertionem matris Lucii Parentes secundas nuptias tanquam immaturas malè ferentes unum vel alterum excipiant, inprimis (I.) ei non esse adhibendam fidem, propterea quod Lucius & Martha d. 8. Octobr. 1676. adhuc per 14. hebdomadas cohabitaverint, & cum natus d. 31. Maji 1677. in lucem sit editus, sequeretur, quod à tempore conhabitationis ad tempus partus aut XI. menses compleri connumerarentur, aut concederetur, in prioribus duobus mensibus Matrem fuisse sterilem; Si prius, major orietur irregularitas, & potius pro septimestri quam supra XI. menses natus habendus esset pro legitimo Paul, Zach. *quest. medic. legal.* 1. tit. 2. qu. 6. Si posterius, favor præsumtionis cessaret; licet enim filius præsumatur natus ex marito, quantumvis uxor cum alio postea rem habuerit, fallit tamen id, nec præsumitur filiatio eo casu, ubi mulier sterilis fuit cum marito vid. Aretin. & Felin. *in c. per tuas col. 1. de probation.* (2.) debuisset denunciare mater, ubi gravidam se senserit ex priori marito hujus Parentibus intra 30. dies juxta S. C. ad hunc effectum, ut mulieris partum agnoscerent l. 1. §. 1. ff. d. agnosc. & alend. liber. cujus denunciationis omisio id operatur, ne cogantur partum agnoscere. Resp. Quod (I.) concernit, posterius, scil. sterilem fuisse matrem, statuendum esse, nec præsumtionis favor cessare, cum præsumatur filius natus ex marito, cum Cujus uxore postea alius rem habuit, quamvis mulier per

per XV. annos fuerit sterilis. Ruin. *consil. 53. vol. 5. Abbas in cap. per tuas d. probat.* Alciat. *d. presumps. in 3. reg. pras 37.* Hippol. *in l. 1. §. ad question. n. 20. ff. d. question.* & loquuntur DD. supra citati de longa & diuturna sterilitate. Ad (2.) respondet Ulpian. *in d. l. 1. §. 8. ff. d. agnosc. Et alend lib. ibi: quin imo Et si in totum omiserit denunciationem, Julianus ait, nihil hoc nocere ei, quod editur.* V. sententiam nostram confirmat favor filii nati; Præsumtio enim illa, quod pater sit, licet postea mater cum alio rem habuerit, aliter locum non invenit, quam in favorem filii, nec locum habet in præjudicium ipsius, secundum ea, quæ post Gozand. *in consil. 13. n. 48. vers. prætere* tradit Anton. Gabriel *commun. conclus. lib. 1. d. presumps. conclus. 14.* atque adeo favor ipsius consideratur, ut dicant, filium in dubio posse eligere hereditatem, quam voluerit, patris primi vel secundi matrimonii Alberic. *in rubr. ad SC. Orphitian. in quest. fin.* ac licet VI. nonnulli DD. modo in hanc, modo in illam inclinent sententiam teste Bartol. *ad L. Gallus pr. n. 13.* qui diversorum allegat opiniones, quorum quidam similitudinem natorum cum parente, quidam in cujus ædibus natus sit partus, judicari volunt; ut ita loquantur isti de casu magis dubio, quando scil. vidua post dies duos à morte primi ad secundas nuptias migravit, & in nono mense peperit, confer. *Cavall. commun. opin. contr. commun. 3. quest. fin. rubric. Et per tot.* VII. Res hæc apud Medicos decisa est, quod cum mulier ab obitu mariti per mensem aut paulo majorem distantiam nupserit & in septimi initio à matrimonio contracto filium pepererit, prioris mariti esse partum, vid. Paul. Zach. *quest. medic. legal. lib. 1. tit. 5. qu. 5. sub n. 14.* post Marefcot, quem ibi allegat.

THES. V. *Nec quicquam faciunt rationes Th. 2. in contrarium adductæ; ad I. videantur in præcedenti thesi in decid. ration. 2. & 4. ad II. resp.* Eos qui matris assertioni fidem denegant, ut plurimum loqui de tali casu, quando mulier dicit filium na-

tum

tum esse alterius, cum quo rem habuit, ut adultera, cum potius præsumtio sit pro matrimonio, si maritus habuit accessum ad uxorem; quod non est contra præmemoratam sententiam, sed matris assertio concordat præsumptioni pro primo matrimonio. Imo matris assertio esse credendum, imprimis quando mater honesta matrona est, & bonæ existimationis, videre est ex his quæ late refert & prolixius deducit Boer. *decis. 299. n. 4. per tot. DD. add. L. Gallus cui adminiculatur testimonium secundi mariti, filium non esse ex illo secundo matrimonio confirmandis, quo casu, matris assertioni omnino fidendum est, juxta ea, quæ tradunt Bald. in l. filium defuimus in 1. lect. n. 11. vers. sed pone quod pater ff. d. his qui sui vel alien. jur. Anchor. consil. 225. col. pen. vers. super alien. 6. Alex. cons. 88. n. 13. vers. præterea casum vol. 7. Corn. cons. 1. n. 22. vers. item concurrat. vol. 3. neque matris testimonium ob conjunctionem reprobandum esse exinde patet, quia versamur in facto occulto, cujus notitiam nemo alius meliorem habere potest, quam mater; Si ita enim hæc res in arbitrio prudentis judicis Imol. in cap. cum oporteat col. 2. vers. ubi autem d. accusat. Alex. in can. consanguinei col. 1. vers. aut consanguinei producantur 3. q. 5. Ad III. respondetur per ea, quæ ratione i. decidendi sunt dicta; quod partus 6. 7. 8. mensium rarius & contra ordinariam naturæ viam accidat, raro autem contingentia in dubio non præsumi; ad quorum omnium confirmationem lubet adponere Henning. Arnisæi. *disquis. de partûs humani legitimis terminis §. 30. verba: Sed sicut Nanorum & Gigantium statura humana quidem est, sed vitiosa: ita præcoces illi partus 6. 7. & 8. mensis, aut tardiores quam ferat decimus, intra terminum quidem humani partus subsistunt, sed quia non obveniunt, NISI EX ENORMI CASU NATURÆ RARIUS ET NON SINE SPECIE ERRORIS ACCIDUNT.* Neque sequitur, in hac vel ista muliere accidit talis casus. Ergo etiam in præsentī casu accidit, siquidem*

dem à particulari ad universale non valet consequentia. Ad IV. non præsumitur Martham ex levitate quadam ad secundas nuptias nimis festinasse, cum ad specialem Ducis bellici iussum id fecerit, qui forsitan vidit, periculosum esse honestam matronam inter milites in viduali statu versari. Et ponamus Martham peccasse, id tamen partui nequicquam nocere potest, nec enim factum, delictum, aut calamitas matris potest nocere ei, qui in utero est *pr. vers. & contrario Instit. de Ingenuis*, cum nasciturus in iis, quæ ad commodum ejusdem spectans, pro jam nato habeatur *l. 7. l. 26. ff. d. stat. hom.* atque sic pro primi mariti partu superiori anno pronunciarunt almæ hujus Salanæ Jcti.

THE S. VI. Poenæ viduæ intra annum luctus nubentis de jure civili variæ sunt. I. fit Infamis *l. 1. vers. qui eam l. 11. ff. de his qui not. infam. l. 1 in pr. l. 2. C. d. secund. nupt. l. 4. C. in pr. ad SC. Tertull. Novell. 22. c. 22. Petr. Gregor. lib. 9. synt. agm. c. 26. num. 48. Colleg. Argentorat. ad tit. ff. de his qui not. infam.* II. Non potest mulier nubens intra annum luctus agnatis vel cognatis suis succedere ultra tertium gradum *l. 1. C. d. secund. nupt.* III. Extraneus (per quem intelligitur omnis, excepto marito Joh. Sichard. *ad l. 1. C. d. secund. nupt. n. 26.*) non potest hujusmodi mulierem instituere heredem aut ei fideicommissum relinquere, nec mortis causa donare *l. 1. C. d. secund. nupt.* quod ita donatum erit heredibus mulieris accrescet, vel scriptis heredibus; fiscus hujusmodi relicta non capit, ne videatur malos mores corrigere, ut direseat; boni quippe Principes non quodvis lucrum admittunt *arg. l. ult. ff. d. testam. l. pen. ff. de hered. instit.* IV. Non potest hujusmodi mulier ea retinere, quæ maritus ei propter nuptias donavit *l. 2. C. d. r. Novell. 22. c. 12. Nov. 39. c. 2. pr. verb. interim tamen. Mastertius r. d. secund. nupt. quest. 12.* qui tamen sibi contrarius est *in seq. quest. 16. n. 2. Rittershus. ad Novell. part. 4. c. 3. n. 8.* Quin & vestes lugubres ex hereditate ipsi datas perdit, quem-

E

admo-

admodum etiam, si præmaturè nimis easdem deposuerit. *Bald. vol. 5. consil. 418.* Angel. in l. decreto 15. C. ex quib. caus. infam. irrog. V. Non potest hujusmodi mulier secundo marito donare vel relinquere ultra tertiam partem bonorum suorum l. 1. C. d. r. cum alioquin possit mulier universa bona sua in dotem dare l. 4. C. d. jur. dot. quid obtineat in casu, ubi vidua liberos habet, & quantum secundo marito donare vel relinquere possit, vide Caput Sequens. Hodie quid usu seruetur circa privationem prædictorum lucrorum, cujuscunque loci & regionis vel leges municipales vel consuetudines considerandas esse monet Rittershusius ad Novell. d. r. n. 19. & idem in tract. d. different. jur. civ. & canonic. lib. 2. cap. 5. refert Statutum Noribergense, quo vidua intra trimestre proximum à morte prioris mariti matrimonium contrahens perdit omnia lucra, quæ alias ex ipsius substantia ad ipsam pervenissent. In Ducatu Wirtenbergico si mulier ante semestrem tempus gravaida ex defuncto viro, antequam pepererit, ad secundas nuptias transeat, usufructu, qui ex jure provinciali in bonis mariti defuncti competit, mulctatur Land: Recht part. 4. tit. II. §. Hieneben. Cui odio addi potest VI. quod hodie Vidua Pastoris & Ministri Ecclesiæ intra annum luctus nubens perdat sequentis anni salarium, h. e. quosvis redditus, sive in pecunia numerata, sive in frumento generis cujuscunque, sive in certis pensionibus aliis; fructibus consistant Carpz. jurisprud. Consistorial. lib. 1. def. 185, item nummos confessionarios, honoraria pro deductione funerum aut pro copulatione, item administratione Baptismi & similes vid. Carpzov. d. l. def. 189, 190. nec in ædibus parochialibus per annum commorari potest; rationes addit D. Stryke dissert. de Anno Gratiæ cap. 8. n. 25. quia (1.) vidua vocari amplius nequit, quæ jam alteri marito nupta; Atqui viduis tantum annus gratiæ concessus est. (2.) quia provisione non opus habet, cui maritus novus jure Connubii prospicere tenetur, (3.) qui

(3.) quia secundis nuptiis, præsertim intra annum luctus contractis, omnia privilegia & beneficia, occasione prioris mariti concessa expirant *l. 8. ff. d. Senator. l. 13. C. d. dignitat.* Alphonfus Vilagut. *d. extension. privileg. n. 57.* (4.) quod vidua imputari possit, quare à secundis nuptiis tamdiu non abstinerit, donec annus gratiæ ad finem perductus, ut sic sua culpa hoc damnum nequidem sentire intelligatur *l. 203. ff. d. R. D.* Ita tamen, ne liberis præjudicetur, qui in perceptione anni gratiæ persistunt. Similiter ferme modo constitutio quædam Pomeranica prohibet viduabus secundas nuptias & deductionem in feuda prioris mariti, & secus factum coercet amissione anni Gratia, quo alias gaudent, vid. den Wollmischen Abschied d. anno 1569. §. befehlen und gebiethen auch hiermit abermal allen Wittfrauen bey Verluß des Gnaden-Jahres ohne der Lehensfolger und unser Vorwissen / Wissen und Erklärung in die Güter nicht zu freyen Mevius *part. 2. dec. 22.* quam constitutionem etiam ad casum, ubi vidua post annum luctus nubit alteri, & potius ad secundum hujus dissertationis caput referri posse existimamus. Uo autem prædictæ poenæ locum habeant, requiritur, ut intra tempus luctus matrimonium sit contractum, daß sie sich anderwärts verheyrathet / und den Kirchgang gehalten / Würtenb. Landrecht. *d. t. n. §. hieneben /* quia non nisi lata & impropria verborum significatione Sponsus & Sponsa Conjugum nomine veniunt *per l. oratio. ubi Bald. ff. d. Sponsalib.* & aliud est uxor, aliud Sponsa *l. 24. C. d. nupt. c. tertio loco X. d. presunt.* Ubi notanda venit quæstio: Num poenæ lege vel statuto comprehensa cessent, quando conjux conjugi novas nuptias intra annum luctus ultro & consulto permiserit? Negat. Cum in nuptiis illis præmaturis Honestas & publica utilitas versetur, *per supra adducta,* nihil certe dispensatio seu consensus conjugis defuncti eo casu operabitur *per l. jus publ. 38. ff. d. pact.* nec turpia & inhonesta reddet licita

ta & honesta l. 54. l. 112. §. ult. ff. d. legat. 1. aut vim ac efficaciam legum post fata ejusdem inhibebit aut retardabit l. 55. ff. d. r. ne publica coercitio privata pactione tollatur, ut loquitur JEtus Paulus in l. 5. in pr. ff. de pact. dor. Valent. Forster. d. successioib. ab intestat. lib. 7. cap. 13. n. 6. Rittershus. in differ. Jur. Crvil. & Can. lib. 2. cap. 6. Freher. d. famalib. 3. c. 17. n. 17. Neuenhan d. jur. & privileg. viduit. membr. 3. sect. 4. lit. h. An autem Sponsaliorum præmaturorum poena sit, & an Odio prædicta cessent. vid. *Caput Ultimam.*

CAPUT QUARTUM

TRUTINAT

ODIUM ERGA VIDUAM POST ANNUM LUCTUS NUBENTEM, QUANDO EX PRIMO MATRIMONIO LIBERI ADSUNT.

SUMMARIA.

TH. I. Desinit esse Tutrix. II. Educationem liberorum de jure civili amittit. III. Pro rebus mobilibus à defuncto marito perceptis & usu-fructuariè tantum ad se delatis cautionem usufructuariam prestare tenetur. IV. Donationem liberis factam ob ingratitude, nisi viribus ex causis, revocare non potest. V. Secundi mariti bona omnia pro rationibus, quas reddere debet mater tutrix, qua ante secundas nuptias contractas rationes non reddiderat, tacite obligata sunt.

THESIS I.

Mater vidua cum tutrix esse possit si velit per auth. mater & avia C. quand. mulier tutel. offic. fungi poss. gentium quodam veluti jure & consensu invaluit, ut mater secundò nubens à liberorum tutela sit arcenda. Sic Athenienses non concedebant, ut ea persona tutelam administraret, ad quam mortuis pupillis bona perventura essent, ex lege Solonis, teste Diog. Laert. in vita Solonis. Equi-

Equidem de jure Svecio matri viduæ licet tutelam continuare post secundas nuptias, si idonea fuerit deprehensa, id tamen singulare est, nec aliter obtinet, quam si pupillorum securitati satis sit prospectum, ut scil. non nisi cum voluntate & consilio agnatorum, & diviso prius patrimonio suo, tutelam porro præsit, teste Joh. Loecenio *Synops. jur. ad leg. Svecic. accommod. 4. diff. qu. 5.* In jure nostro civili *l. 2. C. quand. mulier. tutel. off.* cavetur inter alia, ut mater tutelam suscipiens secundis nuptiis renunciaret jurato. Si ergo vidua ad secunda vota convolat, nec Magistratus denunciatur sibi esse deavò nubendi, petitive liberis alios tutores, nec rationes reddit, mulier tutrix manere non potest *Nov. 94. c. 2. in fin.* Bartol. *in l. si quis ii. ff. d. testam. tut. non attento*, quod testamento tutrix data sit *Mynsing. cent. 3. observ. 83. Græv. lib. 2. concl. pract. 98. in coronid. num. 2.* etiam si agnati fortè consentiant, propter legem verantem *d. Nov. & Authent. matri & avia C. quand. mul. Ant. Faber. in C. eod. def. 2.* & quia pupilli tunc periculo & damnis non unis sunt expositi, lex iis non uno modo cavet ac prospicit, ponitq; mulierem renunciationi contravenientem, etiam si per momentum tutelam gesserit *Sichard. in Authent. Eisdem C. d. secund. nupt. n. 3. vers. ergò.* Ratio autem Constitutionis videtur esse, quòd uti olim jusjurandum, ita nunc promissionem ad secundas nuptias transeundo mater violet, *Novell. 22. c. 40.* nec propter hoc quod Juramentum remissum, etiam poena rejecta est, sed iisdem illis subjacet, quas, si jurato renunciaffet, perferet, quod in judicio mentita sit, & propriæ confessioni ac depositioni secundas concupiscentias præposuerit, ut habent verba *Nov. 94. c. 4.* Præterea metus haud vanus est, quod ipsi liberi, qui per ætatem seipso defendere nequeunt, per factum matris indefensi constituantur, imò eorundem fortunæ callidè ita obscurentur, & ad secundum maritum, aut liberis ejus transferantur *d. Nov. 22. c. 40. Sichard. ad authent.*

eisdem C. d. secund. nupt. Quod ita ampliatur, ut vidua iterum facta resumere tutelam nequeat; jura enim semel extincta non reviviscunt *l. 2. §. 4. ff. d. capit. minut.* Menoch. *consil. 278. n. 8.* nec adhuc expiravit suspicionis causa: propter sobolem forsan ex posteriore marito procreatam; imo tanta mulieris levitas, & quidem juratò data fidei violatio, nihil nobis aliud metuere aut præsumere potius facit, quàm mox illam ad alia convolaturam esse vota conf. *Christinæ. vol. 3. decis. belg. 149. n. 5. Et seq. facit,* quod hæc privatio tutelæ pœna quædam sit, cujus gratiam facere & rem in tanta abominatione positam restituere non magis sit in arbitrio Magistratus, ac dimittere rursus tutorem sine juris auctoritate; quem matre nuptias iterante ex præscripto legum ordinavit, atque hanc litem ita decidisse Dominos Camerales scribit *Mynsing, lib. 3. observ. 83. add. Hunn. Encycloped. jur. lib. 1. tit. 11. c. 3. n. 6. Eyben. commentat. d. Tutel. femm. membr. 4. th. 10.* ita cum hoc odio secundarum nuptiarum conjunctus est favor liberorum, quorum conditio per futuras matris nuptias deterior fieri censetur.

THESES. II. Mortuo patre educationem liberorum spectare ad matrem docet *l. 1. C. ubi pupill. educar. deb.* & jura tantum affectui parentum in liberos tribuunt, ut & eundem alii amori intensissimo præferre haud dubitent *l. 8. §. fin. ff. quod met. caus.* imo matrem magis quam patrem liberos suos amare expresse statuunt *Petr. Gregor. lib. 11. syntagm. 7. n. 4. in fin.* rationem reddit *Menand. in sentent. Comic. cap. 24.* quod suos esse liberos certo sciat, pater vero tantummodo putet secundum *l. 5. ff. de injus voc.* Medici aliam suppediant, quod nempe foetus plus à matre, quam à patre suscipiat, *Galen.* cum plus videatur mater contulisse in liberos, quam pater; Hic quippe semen tantum, mater & semen & sanguinem natus impendit. Quoniam vero dicto Poetæ animal varium ac mutabile semper est foemina, & *Ambros.*

brof. lib. 6. d. opere sex dierum scribit: *Matato concubitu parentes depravantur, pralatis filius posterioris copula, neglectis autem his qui ex priore progeniti sunt.* Mater ex eo juris suspicionem incurrit, quando ad secunda vota transit & vitricum superinducit l. 1. 6. ubi pupill. educ. deb. Nov. 22. Id quod & in avia ac proavia obtinet, cum viduæ ob novum amoris æstum, quem restringere non possunt, Kornman d. jur. virgin. c. 62. novis maritis non solum res liberorum sed & ipsam vitam addicere soleant l. 22. §. servi etiam in fin. C. d. admin. dat. l. 12. in pr. vers. nec ad fragilitatem C. qui potior in pignor. & uti habet Homerus lib. 6. Odyss. cujus versus latine ex translatione Achillis Bochii Bononiensis symb. 37. refert Rittersh. d. l. n. 4.

*Sed nostiqualis muliebri in pectore mens est:
 Que cuicumque viro post nupservit, illius omni
 Vult studio dicere domum, prorsusque jurare,
 Non animo nati, sua pignora chara, priores,
 Non conjux dulci defunctus munere vita,
 Versantur: sed cura novi subit una mariti.*

Ut proinde tutoribus vel propinquis ad educandum liberi tradendi veniant Zobel. ad art. 32 lib. 1. Schultes. in addit. ad Modist. Pist. part. 1. qu. 27. n. 13. Neuenhan. d. l. sect. 29. lit. C. Num semper id procedat vid. cap. ultimum.

THES. III. Binubos proprietatem lucrorum nuptialium, aliorumque bonorum morte conjugis titulo lucrativo ad se devolutorum amittere, servato solo eorundem usufructu, dicitur infra Capite VI. Hoc tamen singulare est in Vidua, quod in rebus mobilibus (secus in immobilibus, in quibus non idem consumtionis periculum est Rittershus. add. Nov. 14.) à defuncto marito perceptis, & usufructuariè tantum ad se delatis, cautionem usufructuariam à liberis petitam præstare tenetur hac Edictali 6. §. 1. ibi: *Mobilium vero rerum, justis pretiis æstimatione habi-*

habita per eos, quos utraque pars elegerit, arbitros indicaturos, interposito Sacramento, simili modo ususfructum habeat, si idoneam fidejussionem praeberit, quod easdem res mobiles, vel earum pretium filius & filia ex eodem matrimonio procreatis, vel post mortem eorum nepotibus & neptibus ex iisdem liberis procreatis, sive omnibus sive uno unave superstite mori contigerit secundum legum modum restituat. Nov. 2. cap. 4. vers. si autem Nov. 22. cap. 45. §. Si verò. Quid si mater nolit cavere? Resp. tum cavebunt liberi I. Se quotannis matri soluturos usuras trientes pecuniae sive pretii, quo res illae sunt aestimatae. II. Se, si ante matrem moriatur, res illas, earum pretia, matri restituturos l. 6. §. his illud C. d. secund. nupt. Rittershus. p. 4. c. 4. n. 16. haec obtinent in matre, quid de patre admittant leges vid Cap. 5.

THES. IV. Mater ob ingratitude, (quae revocari facit beneficia & privilegia DD. ad l. fin. C. d. revoc. donat. tollitq; debitum naturae & deterrimum vitium censetur, Harprecht. ad §. 1. n. 142. Inst. d. injur.) potest donationem liberis factam revocare, ita tamen ut concurrant specialia quaedam, nempe: Si ad secundas nuptias non convolaverit; atque ea solummodo, quae filius adhuc litis tempore possidet, quae verò desiit possidere, ut quae vendidit, donavit &c. non possint revocari; & tandem mater habeat quidem realem actionem, sed à solo illo, cui donationem fecit, possit revocare, non ab ejus heredibus, ut nec heres matris l. 7. C. d. revocand. donat. ibique D. Brunneman. Ast in Nov. 22. c. 35. sublimitatur, quod etiam mater ad ad secunda transiens vora possit revocare donationem in filium factam in tribus casibus. I. Si filius vitae matris insidietur. II. aut manus impias ipsi attulerit, III. aut totius substantiae sive omnium bonorum jacturam moliat. Hæ enim injuriæ tanti aestimantur, ut non attentio secundarum nuptiarum odio etiam mater ob unam earum donationem revocare possit. *Authent. quod mater. C. d. revoc. donat. ibique Brunnem.*

TH. V.

THES. V. Quoniam mater tutelam liberorum suscipiens ad inventarium conficiendum adstricta est, ita ut non privati sed publici inventarii confectio matri imponatur *Nov. 94. in epil. ibique Goshofred.* quod adeo verum est, ut mater tutrix, qua inventarii confectioem omisit, juratam bonorum designationem edere teneatur *arg. l. fin. §. licentia danda C. d. jur. deliber.* neque hoc detrahit quicquam reverentiæ matri debitæ; hæc enim quidem conservanda est, dum tamen nihil ab ipsa fiat in detrimentum liberorum *Nov. 155. c. 1. in fin.* Sequitur, quod ad secundas nuptias transiens ad rationes reddendas & reliqua solennia adstricta sit *Nov. 22. c. 14. in fin. Alexander consil. 110. n. 23. vol. 3. Rittershus. part. 8. Novell. cap. 7.* Quæ locum quoque habent in matre & avia tutricibus testamento datis *arg. d. Nov. 94. c. 1. in fin. Montan. d. tutel. c. 32. n. 26.* ut nec à marito remitti queant rationes, utpote introductæ in liberorum pupillorum favorem *arg. l. 27. d. condit. instit.* Sin autem nuptias cum alio contrahat, nec ante consummationem reddat rationes vel reliqua non solvat, nec dum petit tutorem, & postmodum quid deficiat, ut quid ob culpam præstandum veniat, non solum matris, sed etiam vitrici bona pupillis pro omni damno pignoris nexu obligata sunt *l. 2. C. quand. mul. tutel. offic. fung. l. 6. C. in quib. caus. pign. vel. hypoth.* Benth. *d. jure pralat. cap. 59.* Didacus à Spino *in specul. restam. gl. 29. n. 70.* Berlich. *p. 1. concl. 67. n. 82.* Prukman. *ad l. 9. ff. d. stat. bom. part. 1. membr. 4. art. 11. n. 8. 9.* ratio juxta Brunneinan. *ad d. l. 6.* esse videtur, quia novus maritus omnis culpæ expers haud æstimatur, qui viduam liberis ex gestione tutelæ obligatam in uxorem ducit, cum plerumque hoc tendat in præjudicium liberorum, vid. Berlich. *d. l.* Unde Baldus *ad d. l. 2.* monet, cavare sibi debere eum, qui viduam ducit, ne alieno periculo se exponat, D. Præses *dissertat. d. Friguscule cap. 3. sbef. 16.*

CAPUT QUINTUM

SISTIT

ODIUM ERGA VIDUUM SECUNDAS NUPTIAS CONTRAHENTEM.

SUMMARIÆ.

TH. I. *Quamvis mariti uxores non teneantur lugere, ipsis tamen ad secundas nuptias non nimis properandum est. II. Pater licet inventarium non conficiat, nec satudet; Secundo tamen, nubens designare bona liberorum & securitatem per satisfactionem tenetur prestare. III. Certis casibus cautionem præstant pro conservatione adventurorum, & pro legato vel fideicommissis ab alio liberis relicto.*

THESIS I.

Antea odia in legibus non reperiuntur adversus Viduum secundo nubentem, quanta erga Viduam. Est tamen unum vel alterum peculiare. Sic nulla quidem lege compelluntur mariti lugere uxores, ut proinde absque nota infamiae statim matrimonium contrahere ipsis licitum esse quis dixerit, non enim metuenda est seminis confusio, ut in muliere, Harmenopolus *lib. 4. tit. 7.* Ast non omne, quod licet, statim honestum est; ac contra honestatem videtur esse, si viduus mox aliam ducat. Nec enim, inquit Cypræus *d. sponsal. c. 13. §. 96.* maritali & sincero amovir eam videtur amplexus, cujus memoriam statim à morte ipsius deponit, nec absque publico scandalo in rogo prioris conjugis novæ maritales accenduntur faces. De jure Saxonico Electorali certum tempus lugendi præfinitum est, semestre scilicet spatium Ordinat. Matrimon. de anno 1624. punct. 5. §. Was endlichen Wittber und Wittben anbelanget / so anderweit zur Ehe schreiten wollen / erfahren Wir / daß etliche ihrer abgestorbenen Ehgatten allzuzettlich vergessen / und mit Vergerniß wie

wiederum zum Ehestande eilen. junct. verb. So wollen Wir/
daß hinführo ein Wittber zum wenigsten ein halbes Jahr
die Traurzeit halte/ und für Ausgang desselben sich wieder
zu verehlichen / oder solche Zeit anzustellen nicht Macht ha-
ben soll. Sin autem contraveniat viduus, nec tamdiu expectet,
poena arbitraria est, prout Consistorium Supremum rescripsisse
refert. Carpz. l. 2. *Jurispr. Consistorial. def. 160. verbis*: Und wird
hierüber/ daß Er so bald nach seines vorigen Weibes Tode
an unterschiedlichen Orten freyens halben sich eingelassen/
von der Weltlichen Obrigkeit mit willführlicher Gefäng-
niß- Straffe andern zum Abscheu billich belegt/ V. R. W.

THESES. II. Quamvis Pater per liberos in potestate sua ha-
bens durante administratione adventitorum legitima conficere
inventarium non teneatur, eumque legum sanctitas à ratiociniis
excuset l. fin. §. 4. in fin. C. d. bon. qualib. & Legumlatores sem-
per pro patre præsumant, ut quicquid circa res à liberis familias
acquisitas faciat, perdat, an abutatur, censuræ non subjiciant.
Cui sententiæ adstipulantur Ludvvel. in tract. d. ult. vol. ad l. 6. §. 1.
& 2. C. d. bon. qua lib. Mynsinger. cent. 2. obs. 93. Joh. à Sande de-
cis. Frisicar. lib. 2. tit. 7. def. 2. Hering. d. fidjussor. cap. 6. n. 78. D.
Richter p. 1. decis. 58. n. 26. Carpz. p. 2. const. 10. def. 9. Paul. Mon-
tan. de jure tutel. cap. 32. n. 89. & seqq. & in viridi observantia ho-
die est, teste Finckelruf. observ. 76. n. 1. & seqq. Nihilominus ta-
men in casu Secundarum nuptiarum à patre contractarum vis
præsumtionis pro patrem familiantis valde imminui videtur l.
fin. §. fin autem & §. in supra C. d. bon. qua liber. cum secundæ nu-
ptiæ patrum quoque animos alterare non rarò l. 4. ff. d. inoff. test.
soleant Mevius ad Jus Lubec. p. 2. tit. 2. art. 21. n. 13. nec infrequens
fit, patres novercalibus delinimentis quandoque infatuari, ut
sæpissimè malignum contra sanguinem suum inferant judicium
legibus prohibitum & annullatum l. 10. vers. sed quemadmodum C.

d. sec. nupt. ut etiam remissio inventarii solennis cesset, ac Pater ejusmodi inventarium conficere obstrictus sit, Fuchs, *d. inventar. cap. 3. n. 4.* Mevius *ad Jus Lubecens.* p. 2, tit. 2, art. 21. n. 13. Paul. Christinæus *vol. 1. decis. belgic. 101. n. 5. & seqq.* ubi & hoc addit, quod pater eo casu teneatur rationem reddere, administrationem verò legitimam non amittat, Guierrez. *d. tut. & cur. p. 1. c. 9. n. 22.* Gœdd. *vol. 1. Consil. Marburg. 27. num. 175.* Cujac. *ad l. C. d. bon. matern. n. 11.* quod tamen restringendum est ad ipsas res filii eorumque substantiam, non autem ad fructus, Pinell. *ad l. fin. C. d. bon. qui lib. n. 37.* Boer. *decis. 61. n. 19.* hi enim pleno jure ad patrem spectant, ita ut de iis ad libitum disponere possit *l. 6. §. 2. C. d. bon. qua lib.* Quid? si Pater omittat confectionem Inventarii, num propterea usufructu privetur & administratione adventitiorum? *Negat.* Non enim cum Patre, pro quo tamen adhuc contractis licet secundis nuptiis, in hoc casu piè præsumitur, tam rigorose est procedendum, nec ob præsumtionem dolosæ administrationis remedio locum habet, sed oportet, ut actualis dolosa administratio & dissipatio bonorum facta sit, & probetur; D. Fromman. *dissert. d. administrat. adventit. legitim. hb. 104.* qua facta ipsi administrationi interdicitur Modest. Pistor. *p. 2. qu. 33. n. 5.*

THES. III. Pro conservatione quoque juris & bonorum horundem ad liberos primi thori pertinentium, Pater certis casibus *Satisfactionem* præstat, ejusque bona pro maternis & materni generis rebus hypothecæ sunt ex lege subjecta, Mevius *ad Jus Lubecens. d. l. n. 14.* vid. tamen Pinellum *in tract. d. bon. matern. ad l. 1. part. 2. n. 32.* Christinæ *vol. 1. decis. belgic. 101. n. 5. & seqq.* Tenetur quoque viduus cautionem præstare pro legato vel fidecommisso ab alio liberis relicto *l. 6. §. 1. C. ad SC. Trebell. & Nov. 22. §. placet 41.* id quod patri, honesto alioquin ac bono viro grave

ve

ve est & contumeliosum per l. testamento 17. in fin. & ibi Bald. ff. d. testam. tutel. Neuenhan. d. jure viduit. sect. 4. lit. A.

CAPUT SEXTUM

COMPREHENDIT

ODIUM UTRIQUE TAM VIDUÆ QUAM VIDUO AD SECUNDAS NUPTIAS TRANSIENTI COMMUNE.

SUMMARI A.

TH. I. Secundas nuptias contrahentes existentibus liberis proprietatem lucrorum nuptialium aliorumque bonorum morte conjugis ad se devolutorum amittunt. II. Tenentur dividere bona cum liberis. III. Novo conjugii ex propriis bonis plus dare aut relinquere non possunt, quam unum dederunt ex liberis, cui minimum tribuerunt. IV. Filia in priori matrimonio dotata & statuto à Parentum successione exclusæ ad successionem Parentum ad secunda vota transeuntium admittuntur.

THESIS I.

Equuntur nunc Odia secundarum nuptiarum Viris & Uxoribus communia. Et constat ex jure communi dona utrisq; tam Sponso quam Sponsæ tempore nuptiarum à convivis oblata esse communia & æqualiter inter eos dividenda l. 10. ff. d. donat. l. 4. ff. eod. l. 6. C. eod. idque tanto magis, quando certius est, matrimonium haberi speciem quandam Societatis §. 1. Inst. d. patr. potest. cujus natura hæc est, ut donata sociis, ad hoc, eo quo melius negotiari & communia negotia tractari possint, dissoluta societate, inter eos eorumque heredes æqualiter dividantur l. si non fuerunt 29. ff. pro socio atque sic pronunciaffe Liphsenses testatur Carpz. p. 3. c. 22. def. 1. 2. So fern auch desselben Erben euren Eheweibe ihr Einbringen und eigenthümliche Güter/ wie auch die Helffte des Hochzeit. Geschencks auszuantworten

worten schuldig. Similiter ex Novell. 53. cap. 6. & 117. c. 5. & Authent. prater ea C. unde Vir & Uxor constat, quod defuncto conjugē divite superstes si inops sit, & liberi nulli adsint cum cognatis si tres sint vel pauciores, in quartam, vel si plures sint in virilem partem proprietatis succedat Rittersh. ad Novell. p. 7. c. 17. D. Richter ad dict. authent. prater ea n. 28. D. Stryke d. succession. ab intestat. cap. 5. §. 32. Hunnius ad Treutler. vol. poster. disp. 15. qu. 48. latius deducit d. Authent. prater ea competere marito, & qu. 49. tractat qu. An mulier ad Secunda vota transiens possit quartam petere ab heredibus mariti prioris matrimonii? Horum lucrorum aliorumque bonorum omnium morte conjugis vel ex consuetudine, vel statuto, vel pacto titulo lucrativo ad se devolutorum per transitum ad secunda vota proprietatem amittunt novi nupti, eamque liberis illis servare ipsique solo eorundem usufructu contenti esse jubentur l. 3. §. illud i. l. generaliter 5. & Authent. C. d. secundis nuptiis Nov. 2. c. 3. Adeo ut nec ullam alienandorum eorum, quantum ad proprietatem attinet, habeant facultatem d. l. 3. vers. nec quicquam d. l. 5. in princ. vers. alienandi sane. Ampliantque DD. hanc assertionem, ut, quod dicitur maritum vel uxorem privari successione filii quoad proprietatem ex testamento mariti vel uxoris sibi delatam, & solum habeat usufructum, si extant alii liberi, procedat etiam, si agatur de successione ab intestato Bald. consil. 42. in med. vers. tertio casu lib. 3. neque interesse, si ve transeant ad secunda vota post successionem, si ve ante; quia patria sunt Ruin consil. 37. n. 9. & seq. ver. tertio superest l. 3. imo tam maritum quam uxorem transientem ad secunda vota, si habent filios ex primo matrimonio, privari legato factio sibi ab altero conjugum relictis filiis Rom. consil. 82. colum. 1. Tusch. pract. conclus. lit. N. conclus. 162. eundem in modum apud D. Richter p. 6. conf. 37. deductum legitur n. 21. Was denn die vierde und letzte Ursach und quastion anlangen thut / ob
nehm:

nehmlich Beflagte ihre vermachte nießlich Gerechtigkeit /
indeme sie sich anderwärts verheyrahet / verrucket habe
oder nicht / ist gleichwol in denen allgemeinen Keyserl. Rech-
ten versehen / daß wenn die überlebende Wittib sich in die
andere Ehe begiebt / daß sie hierdurch der Eigenthümlichen
Gerechtigkeit desjenigen / so Ihr von ihrem abgestorbenen
Ehewirth erblich vermacht / oder sonst von ihme erblich
us sie kommen / beraubt und den Kindern erster Ehe heim-
gefallen seyn soll per textum citat. in l. *fœmina* c. l. *hac edictali* §.
bis illud C. d. secund. nupt. & hoc ipsum non tam in matre quam in
patre locum habet, ut tenet gloss. in d. l. fœmina §. illud in verbo
delata quem Bart. ibi & communiter DD. sequuntur. Azo in
summa illius tit. circa finem in vers. Item quacunq; dicta sunt. Ol-
dradus hoc idem sequitur in consil. 33. incipit, quidam habuit uxo-
rem Roman. in consil. 182. incip. in casu proposito. Aretin. consil. 34.
incipit: prosequendo ordinem. Huc referuntur casus, ut quando
Parentis uni liberorum, qui defuncto Parente olim cohæres suc-
cesserat, postmodum defuncto heres sit una cum reliquis liberis,
si nupserit, proprietatem eorundem bonorum amittat, retento
usufructu, authent. ex testamento C. d. secund. nupt. Mynsing. cens.
5. observo, 24. & ab hac constitutione in iudicando non esse, rece-
dendum tenet Everhard. consil. 213. n. 27. & juxta eam pulchrè
consuluit Fr. Aretin. consil. 72. Paul de Castr. consil. 199. vol. 2. &
in terminis facti speciem consulendo latius deducit D. Philipp.
Keyserus quondam Camer. Imperial. Advocat. in repetition. seu
discurs. authent. ex testamento C. d. secund. nupt. per tot. & Con-
silium Jstorum Ingolstadtensium in iisdem terminis inseruit the-
sauo practico Befoldus lit. A. verb. Andere Ehe quod vide. vel
quando juxta consuetudines quarundam civitatum Imperialium
superstes Conjux solutus morte alterius matrimonio succedit li-
beris defunctis fratribus vel sororibus germanis omnino exclu-
sis

his contra jus commune text. *in §. si verò Authent. d. hered. ab intestat. venient.* tunc consuetudines hujusmodi non habent locum, si superstes convolet ad secundas nuptias, & successio tunc reducatur ad terminos juris communis, & sic superstes parens una cum fratribus defuncti pariter succedat, *Gail. lib. 2. observ. 98.* ubi tamen *n. 7.* notat, hanc limitationem non ubique recipi, longoque usu aliter in quibusdam Germaniæ civitatibus observatum, & multis præjudiciis contradictorio judicio confirmatis obtentum esse. Et supra dicta pœna, ratione privationis, extenditur ad quamcunque concessionem ex titulo lucrativo, adeo, ut si uxor habeat emphyteusin ab Ecclesia, patiatur investiri se ipsam & maritum, ita quod uno decedente, alius succedat, teneatur maritus (& vice versa mulier) conservare liberis uxoris ex primo matrimonio, quia habuit ab ea titulo lucrativo *Alex. consil. 119. vivo processu v. 4. & seq. verb. de reliqua vero lib. 3.* ubi secus dicit, si non extarent filii primi matrimonii *n. 7.* Neque hæc pœnæ secundarum nuptiarum, cum respiciant favorem liberorum, correctæ sunt, ut communiter tenent *Innocent. & DD. in cap. fin. d. secund. nupt. Bart. & alii in l. 1. C. eod. tit. Decius consil. 230. in princ. Angel. in Authent. de non eligend. secund. nubentium in pr. 110.*

THESES. II. Statutis nonnullis provisam est, ut defuncto conjuge, viduus vel vidua ad secunda vota transiens cum liberis ex priore matrimonio natis debeat dividere. Sic Jure Lubecensi neque viduus neque vidua, ignorantibus liberorum suorum propinquis & defuncti defunctæve conjugis heredibus, divisione cum iis nondum facta, ad secunda vota transire potest *Stat. Lubecens. lib. 2. tit. 2. art. 29. atque ex lib. 2. tit. 2. art. 2. patet, Parentes necessariò teneri cum liberis dividere vid. Mevius commentat. ad d. art. n. 8. & seq.* adeo quidem, ut & pater ad rationes reddendas teneatur, quod à jure civili recedit, quo pater ab omni-

omnibus ratiociniis est immunis, ita ut habeat plenissimam potestatem utendi fruendi rebus, quæ filio familias obveniunt, add. Mevius *d. l.* Ita Statutum Wismariense *artic. 73.* necessitatem dividendi inducit: kein beerbter Wittber oder Wittbe soll sich wiederum befreyen / Er oder Sie habe denn zuvor den Kindern voriger Ehe Vormündere gefohren / und denselben von des Verstorbenen Ehegatten guter Erbsichtigung oder nach Stadt-Gebrauche einen Ausspruch gethan / bey Verlust des Verstorbenen Güther / welche an desselben Kinder alsobald verfallen seyn sollen. Es soll aber dem aussprechenden Vater und Mutter frey seyn / ein Kindes Theil für sich zu behalten / wie Sie denn auch die Abnützung der ausgesprochenen Güter / biß zu der Kinder mündigen Jahren / die Sie hingegen zu alimentiren schuldig seyn / zu genießsen haben sollen. Sunt etiam nonnullorum locorum Statuta, juxta quæ viduus vel vidua ad secundas nuptias transiens *bona tam paterna quam materna*, prout in communiione fuerunt, cum liberis *ex æquis partibus dividere tenetur*. Qualia Statuta prima fronte iniqua videntur, in primis si v. g. pater ditissimus, à quo bona dividenda proveniunt, ut plurimum ipsius sudore adquisita, ad secunda vota transiens cogitur dimidiam bonorum suorum nolens volens liberis suis relinquere, vid. Hartvv. à Dassel *ad Statut. Luneburg. art. 1. n. 26.* Æquidem tamen talia habere & partem illam bonorum parentis binubi deberi non ut partem hæreditatis, sed juxta Cothmannum, velut debitum Statutarium rationibus evincit D. Crusius *ad Jus Statutarium Mindense lib. 2. tit. 2. decis. 2.* & in pluribus Ditonibus & Civitatibus tam Imperialibus quam Municipalibus similia Statuta usu recepta esse referunt DD. de Austria testatur Hartvv. à Dassel *ad statut. Luneb. §. 5. n. 14.* de Thuringiâ Modest. Pistor. *p. 4. qu. 164. in pr. de Marchiâ Brandenburgensi Schepliz ad consuet. Brandenburg. ad §. 2.*

tit. 2. part. 3. de Lubeca vid. Mevium ad Stat. Lubec. p. 2. l. 2. art. 2. de Mindâ Crusium l. c. de Lunæburg. Dassel ad Stat. Luneb. Hamburg. Statut. Hamburg. l. 3. c. 3. art. 3. & 4. de Bremâ Modest. Pistor. vol. 2. cons. 2. impr. Sic etiam Statutis provisum est, ut Conjux superstes si ad secundas nuptias non processerit, rebus cum liberis communiter fruatur, nec ad divisionem cogi possit; uti ex responso Dn. Jctorum Jenensium anno 1662. dato apud D. Richter p. 4. consil. 14. n. 6. elucet: **Ob gleich die Kinder mit der Mutter in dem Testamento æqualiter pro heredibus instituiret seyn/Als aber in dem Jure Statutario, welches zu Goslar observiret/versehen/daß die hinterbliebene Wittib, so lange dieselbe ihren Wittiben=Stuhl nicht verrucket/und zur zweyten Ehe geschritten/ mit den Kindern zu theilen nicht solte angestrenget werden/so ist die Mutter bey so gestalten Sachen/so lange dieselbe in ihrem Wittiben=Stand verbleiben wird/ wider ihren Willen zu theilen nicht schuldig.** In Comitatu Inferiori Schvvartzburgico statuto caveri, ut nec viduus vel vidua ad secundas nuptias transire volens, publicè in Ecclesia possit proclamari, antequam diviserit cum liberis suis, nobis certò retulit laudatissimus Dn. D. Roth. Aliisque in locis remedium hocce coercendi binubos receptum esse, ut prohibeantur antequam diviserint, cum Sacerdotali benedictione nuptias solenniter celebrare aut secundum maritum vel uxorem in domum deducere testatur D. Mevius p. ii. decis. 336. ita ut decerni soleat tum inhibitio pœnalis ad parentes binubos de non consummando, donec heredibus satisfactum, tum mandatum ad Sacerdotes de non copulando.

THESES. III. Quamvis quilibet sit rerum suarum moderator ac arbiter; hocce tamen arbitrium in legibus quo ad pœnam secundarum nuptiarum & favorem liberorum restrictum est, ita ut viduus vel vidua ad secundas nuptias transvolans extantibus prior;

prioris matrimonii liberis novo conjugii non possit plus dare au
 relinquere, quam dederit uni ex liberis, cui minimum tribue-
 rit, & si quis plus de facto dederit, id ut datum liberis prioris
 matrimonii laeis deferatur *l. hac edictali 6. in pr. vers. quod si plu-
 res C. d. secund. nupt.* addatur Stephan. Durant. *quest. in suis pas-
 sim Besold. in thes. pract. verb. Undere Ehe* dicit, daß ein Ehe-
 gemahl secundo conjugii nicht mehr vermachen darff / dann
 einem Kind primi matrimonii. Neuenhahn *d. jur. viduit. lit. a.*
rem declarat exemplo: v. gr. Moritur Titius relicta Seia uxore
*cum tribus liberis. Hac denuo nubit Sempronio pactisque ini-
 tis filio natu maximo 1000. Secundo genito 500. Natu minimo 300.*
(qualem inæqualem divisionem Parentes facere possunt l. 8. C.
d. in off. testam. l. ult. C. ult. famil. herisc.) relinquit. Eo casu Seia
 non plus quam 300. quæ minima est liberorum portio, marito
 relinquere potest *d. l. 6. Nov. 22.* Hoc quidem per *l. 9. pr. C. d.*
Secund. Nupt. mutatum, dum ibi dicitur, quod non applican-
 dum sit laeis, sed utriusque conjugii liberis; denuo tamen per
Authent. ad eos solos confirmatum, scilicet, quod hodie tantum
*liberis primi matrimonii jus revocandi competat, & inter se di-
 videndi ea, quæ in secundum conjugem collata sunt, supra legiti-
 mum modum, Brunneinan. ad d. l. 6. quæ alias obstare possint*
vid. apud Rittershus. ad Nov. part. 4. c. 5. n. 3. & Constitutionem
l. 6. C. Nov. 22. nostris moribus observari allegat Rittershus. c. l.
Reformationem Notinbergenf. l. 8. sub tit. 28. Von Heyra-
then: Wie viel / die zur andern Ehe geruffen / und Kinder
haben / den andern Eheger offen vermachen mögen. So
das bleibend der Ehe / nach Absterben seiner Ehegenossen
sich wieder verheurathet / so offt sich das gebe / und abstei-
gende Erben aus veriger Ehe vorhanden wären / so soll
dasselbige bleibend der Ehe nicht Macht haben / seinem an-
dern Ehegenossen / es sey durch Heyrath-Beding / Ge-

schafft / Geschick / oder Ubergabe uf den Todes-Fall oder
 Leben gestattet / mehr zu vermachen / zu verschaffen und zu
 übergeben / denn als viele einem Kind aus erster Ehe oder
 den Enklein (die an statt ihrer Väter und Mütter für eine
 Person zu rechnen) werden mag *ic. ic. §. ult. l. 9. r. 32. verb.*
 Wurde aber solch Heyrath-Beding / Versprechen / Über-
 gab oder Geschenk / einen Kinds Theil übertreffen / so ist es
 von Unwürden und unkräftig / und wird die Übermaß un-
 ter die Kinder aus erster Ehe getheilet *ic.*

THES. IV. Moribus germanorum foeminae praesertim
 inter Nobiles dote congrua constituta solent mediante juramen-
 to specialiter renunciare *successioni*, idque in gratiam masculo-
 rum, ut bona in agnatione conservata familiam illustriorem ef-
 ficiant, & pro hisce renunciacionibus quotidie solet pronuncia-
 ri, teste D. Carpzov. *ad p. 3. const. 35. D. Richter. decis. 69. p. 1.*
 Suntque statuta, quae ob eandem rationem, conservandarum
 nempe familiarum, filiam dotatam a parentum successione ex-
 cludunt. Tali tamen statuto vel renunciacione non obstante fi-
 lia prioris matrimonii ita exclusa ad successione Parentum ad
 secundas nuptias transeuntium admittitur, cujus ratio est *in l. 5.*
§. in his. §. auth. haeres. C. d. secund. nupt. ac quod talia lucra libe-
ris ex alia causa deferantur, renunciacionem non concernente,
nam renunciatio ad successione spectat, quae ex voto paren-
tum defertur l. scripto. §. final. ff. unde liberi. at lucra illa injuriam
liberorum concernunt, quae ex repetito matrimonio ipsis irro-
gantur. Nec obstat jurata renunciatio, quia juramentum non
auget renunciacionem extensivè, sed tantum intensivè uti loqui-
tur Oldra conf. 294. n. 3. & quemadmodum renunciatio non ex-
tenditur ad ignota, & non cogitata, text. in l. mater §. caeterum ff.
de inofficios. testam. ita nec juramentum text. in c. inveniens. de ju-
rejur. Gail. lib. 2. obs. 98.

CAPUT

CAPUT SEPTIMUM ET ULTIMUM

COMPLECTITUR

CESSATIONEM ODII CIRCA SECUNDAS
NUPTIAS.

SUMMARIÆ.

TH. I. Statuta & Consuetudines cujusvis loci sunt attendenda. II. *Q.*
Num odia ista per Jus Canonicum sint sublata? III. Mulier intra an-
num luctus nubens de Jure Can. non fit infamis, & quando cesset pœna
hec de jure communi Saxónico. IV. Nec amittit lucra. V. Quid eo-
dem jure circa successiõnem & divisionem bonorum obtineat. VI. An
Viricus tutor esse possit privignorum? Corollarium.

THESIS I.

A Tque hæcenus de odiis Secundarum Nuptiarum
tam de jure Communi quam Statutis nonnullorum
locorum dicta sunt. Sed cum jura civilia civilibus
colli possint, juxta supra cap. 3. thes. 6. dicta, cujus-
vis regionis statuta & consuetudines sunt attenden-
dæ. Statuta enim non minus obligant subditos, quam leges uni-
versales, quarum vim & efficaciam habent, & pro lege civili ha-
bentur eo in loco, ubi sunt promulgata, Alexand. lib. 2. conf. 87.
n. 1. vers. quia statutum est jus civile Felin. in c. cum licet 12. n. 10. X.
d. præscription. Interim pro jure communi stat præsumtio, donec
probetur observantia contraria.

THES. II. Num autem pœna & odia secundarum nuptiarum
per Jus Canonicum sint sublata *Q?* Hanc quæstionem optime exa-
minarunt Rittersh. in different. jur. civil. & Canonic. lib. 2. cap. 4.
& ad Novell. part. 4. cap. 3. n. 18. Scipio Gentilis d. secund. nupt. c.
18. Bartol. ad §. primæ siquidem Novell. 12. d. nuptiis versic. 3. distin-
guit inter pœnas, quas patitur mulier ex eo, quia nupsit intra
tempus luctus, & eas, quas patitur, quia non intra tempus lu-
ctus,

Aus, sed extantibus liberis ex priore matrimonio iterum nupsit. Prioris generis poenas ait esse sublatas per Jus Canonicum *c. pen. § ult. X. d. secund. nupt.* Posterioris generis non item.

THESES. III Mulier intra annum luctus nubens *de Jure Canonico* Infamis non fit, expressus textus est in canone *Euphemium caus. 2. qu. 2.* ibi: *Non sunt infames lege canonum omnes, quos leges seculi pronunciant, cui assentitur Pontifex in cap. super illa X. d. secund. nupt. § in cap. ult. X. eod.* Queritur autem: *Num in nostris Ecclesiis misso jure civili sequamur Pontificium?* Negat Carpzov. *lib. 2. Jur. Consistor. def. 159. tit. 9.* Quemadmodum verò de jure civili potest quis Principi supplicare, ut intra annum luctus nuptias contrahat, & sic infamiam evitet *l. solet ff. d. his qui not. infam. Nov. 22. cap. 22. § 40* & post contractas hujusmodi nuptias certis conditionibus supplicare *d. c. 22. 40.* ut infamis non fiat. Sic hodie ad evitandas istas poenas potest *dispensari* à Magistratu, cum nulla in sacris reperitur sanctio prohibitiva, sed jure ea nitatur civili ac municipali, cui derogare Principi fas est Knichen *d. territor. c. 2. n. 179.* Sunt alii præterea casus, in quo poenæ supra *cap. 3. thes. 6.* recensitæ cessant v. g. quando pater filiam suam de nuò præmature collocat in matrimonium ex ignorantia, vel novus maritus ignoranter duxit eam, quæ nondum eluxit priorem maritum *l. i. § 7. l. i. C. d. sec. nupt. l. 8. § l. ii. §. ult. ff. d. his qui not. infam.* vel si jusserit pater, cujus in potestate est is, qui talem foeminam præmature duxit *l. i. d. his qui not.* excusatur quoque mulier à poena, si intra annum luctus pepererit, & deinde ad secundas nuptias transierit, *d. l. ii.* vel si prior maritus defunctus talis non fuerit, quem lugere non oportet more majorum, v. g. si ob crimen læsæ Majestatis fuerit damnata ejus memoria, vel ob hæresin, vel si omnino ob aliud aliquod crimen damnatus fuerit, Rittersh. *d. l. n. 10. § seq.* Cessat etiam odium hocce in *sponsis*, licet enim *Sponsalia* de præsentii habeantur pro nuptiis, non tamen sunt

sunt consummata; imo Sponsus ac Sponsa Conjugum nomine
 veniunt in impropria verborum significatione Bald, *ad l. oratio*
ff. d. sponsal. nec per Sponsalia quaedam fit noverca §. 9. *Instit. d.*
nupt. l. 12. §. 1. ff. d. rit. nupt. & in odiosis ac pœnalibus stricte pro-
 cedendum, nec extra terminos evagandum *l. penult. ff. d. pœn. l.*
19. ad lib. Et postb. ut proinde pœna nuptiis tantum dicta faciat
 Sponsalia impunita *per text. express. l. 9. §. 1. l. 10. §. 1. ff. d. his qui*
not. infam. quomodo quidam hoc limitent vid. Neuenhan. *d. l.*
sect. 4. tit. a. De Jure Saxonico à severa Impp. sanctione, qua in-
 famia irrogatur intra annum luctus nubenti receditur. Eodem
 Jure Solus Elector, non Consistorium Supremum, dispensat
 Carpz, *d. l. def. 162.* Non tamen facile dispensandum circa prohi-
 bitionem nuptiarum tempore luctus, si præsertim pauca affluxe-
 rint septimanæ ab ultimo conjugis defuncti die, Carpz, *def. 163.*
 Sufficiens autem ac justa dispensationis causa habetur ad matri-
 monium secundum tempore luctus consummandum, si prior
 maritus ante obitum lecto decumbens longe agrotaverit, vel
 debitum conjugale non præstiterit, inprimis, si juramento obtri-
 neat, quod maritus intra annum carnaliter eam non cognove-
 rit, Carpz, *def. 164.* Quorsum referendus est casus, quando dis-
 solutum matrimonium est per divortium, ita ut tempus luctus
 quidem non observetur, ad vota tamen secunda non nimis sit
 properandum, Item *def. 165.* Non tamen permittendæ sunt nu-
 ptix, priusquam de obitu seu morte prioris conjugis constet, ea-
 que duobus ad minimum testibus probetur, Item *def. 166.* Ad-
 mittitur quoque viduus vel vidua, si mortem Conjugis defuncti
 juramento suo probare velit: Item *def. 169.* In talibus casibus
 copulatio Sacerdotalis absque ceremoniis & ritibus consuetis ut
 peragatur à Consistoriis decerni solet, vid. D. Præses *in dissert. d.*
Hierolog. Sponsalia quod attinet, subsistunt quidem ea tempore
 luctus contracta, sed consummationem matrimonii suspendi
 debere deducit Carpz, *l. d. def. 161.*

TH.IV.

THES. IV. Circa amissionem lucrorum nuptialium, hereditatum, legatorum, fideicommissorum, donationum mortis causa in foro Saxonico in secundo nubentibus odium cessat, adeo ut nec luxuriosè vivens intra annum luctus perdat bona prædictis titulis sibi delata *Landrecht lib. 1. art. 5. Golebec. in tract. d. gerad. c. 9. n. 7.* ne melioris sit conditionis vidua luxuriosè vivens, quam alteri nubens, ut proinde *Carpz. d. l. def. 162. Zobel in add. ad Gloss. latin. Colerpart. 1. dec. 64.* dicant: *l. 1. §. rot. tit. C. d. secund. nupt.* in foro Saxonico abrogatam esse, idque dubio carere. Neque vidua filii sui ex asse heres facta per secundas nuptias proprietatem bonorum à filio relictorum eodem jure (sc. Saxonico) amittit, *Schurer d. success. ab intest. tit. 11. differ. 4. D. Brunnem. cent. 2. decis. 59. n. 19.* nec amittit per secundas nuptias rei donatæ proprietatem *Gædd. consil. 70. n. 1. Schneidv. in §. est & aliud 4. Inst. d. donat. Brunnem. cent. 4. decis. 59. n. 19.* Sic in *Marchia* proprietatem rerum in primo matrimonio quæsitaram nuptiæ secundæ non adimunt teste *Brunnemann. cent. 1. decis. 80.* Idemque *c. 5. dec. 25.* quætionem: *An mater ad secunda vota transiens, si prædium à priori marito acceptum permutterit cum alio prædio, an liberis prioris matrimonii jus in novo illo prædio competat, & an inde portionem statutariam petere possit?* negative in Collegio Ictorum Francofurtensium decisum fuisse refert, scil. quia de observantia poenæ secund. nupt. cessant, ubi numero ultimo infert, quod de jure communi aliud veniat statuendum. Sic de jure communi si conjux superstes transeat ad secunda vota cum consensu liberorum, non amittit proprietatem *h. feminae 3. C. d. secund. nupt.* modo iste consensus sit expressus, & liberi de poenis legalibus certioventur *Jason Mayn vol. 1. consil. 53 n. 8. & seqq. n. 11. Gail. lib. 2. obs. 98. n. 19. Hartm. lib. 2. pract. obs. 7. n. 3. Mynsing. cent. 5. obs. 54.* nec tacitus consensus ex præsentia in celebratione nuptiali inferri potest, in actu enim præ-

präjudiciali, odioso & vituperabili præfens ac etiam tacens non videtur consentire, quas regulas in hunc sensum deducunt Joh. de Garronibus *tr. d. secund. nupt. p. 2. n. 7.* Castillo *in tract. d. usufr. cap. 2. n. 100.* quodque nuda præsentia sine aliis adminiculis nihil hic noceat liberis Grævæus *2. concl. 98. consid. 1. n. 22.*

THES. V. De *Jure Saxonico* viduus vel vidua novercæ vel vitrico plus potest in testamento relinquere, quam uni ex liberis prioris conjugii, prout testatur Berlich. *p. 3. conclus. pract. 29. n. 48.* dummodo legitimam salvam habeant liberi, utpote ipsis jure naturæ debitam *l. 36. §. 2. C. d. inoff. testam.* Sic Maritus in bonis omnibus mobilibus defunctæ suæ uxori succedit *Landrecht lib. 3. art. 76.* etiam in pecunia ex bonis immobilibus redacta, ita tamen, ut si liberi adsint, alienationi immobilibus interveniat decretum Magistratus, alias illa pecunia mariti lucro non cedit D. Richter. *tr. d. success. ab intest. sect. 4. memb. 4. n. 10. & seqq.* Magnif. D. Joh. Jacob, Fuhrman ICtus & Consiliar. Martisburgens. *in Dissert. d. jure Novercar. singular. thes. 21.* Eodem jure ob *Divisionem* bonorum paternorum cum liberis primi matrimonii haud factam prohiberi non potest vidua secundas contrahere nuptias, Carpzov. *d. l. def. 171.* & ita rescripisse Consistorium Supremum testatur ibidem, verb. *Die weil denn Supplicantens Bericht nach / seine verlobte Braut jedesmal und noch mit ihren Kindern zu theilen sich erbothen / daher oder Mangel nicht an Ihr / sondern an der Kinder Vormunden selbst ist / ohne das auch die Theilung mit diesem Ehrenwerke nichts zu schaffen hat ; Als begehren an statt höchst-gedachtes unters gnädigsten Herrns wir hiermit / Ihr wollet / der Vormunder Einreden ungeachtet / mit dem Aufgebot und ehelicher Trauung gebührlich verfahren lassen.*

THES. VI. Ultimò de Vitrico quæri potest ? *Num ille*

H

prie

privignorum, quorum matrem nutricem duxerit ad secundas nuptias legitime convolantem, possit esse tutor? Et quamvis ad negativam faciat præsumta mala affectio vitrici erga pupillum, ac educatio privignorum vitrico, tanquam suspecto l. 1. ubi pupill. educ. deb. permittenda non sit l. 1. C. eod. Quæstio tamen hæc simpliciter nec affirmari nec negari potest, cum res indifferens, & sæpe verum sit, quod D. Hier. lib. 2. ep. 19. ait, superinduxit filiis non nutricium, sed hostem, non parentem, sed tyrannum; verum tamen etiam est, interdum & novercas & vitricos reperiri liberis bene affectos. Sic Eutichianus vitricus privignas suas paterno affectu alu sic dicitur in l. 15. C. d. negot. gest. tempore Gordiani Imperatoris Gneus Octavius apud vitricum educatus fuit, ceu ex Dione refert Cujacius 6. observ. 19. P. Ebutius pupillus relictus tutoribus, sub tutela Duronix matris & vitrici T. Sempronii Rutili educatus, apud Livium histor. ad U. C. l. 39. Unde nec in Francia prolis educationem amittit mater nutrix propter secundas nuptias quod sic satis dura sit separatio Tulden ad C. tit. ubi pupill. educar. deb. Plura qui desiderat de pœnis secundarum nuptiarum videat Joh. de Garronib. d. secund. nupt. Tusch. conclus. pract. lit. N.

COROLLARIUM.

U*xor marito priori viduitatem promittens, & jurato quidem, quod post obitum ejus nolit ad secunda vota accedere, ad promissionem ejusmodi servandam non obligatur.*

Quamvis dubium moveri possit, quod (1.) promissa sint servanda l. 7. §. tit. prator. ff. d. pact. & quamquam verba pacta conventa servabo, sint prætoris, pervenisse tamen illa de ore Dei vere inquit Bald. in rubr. C. d. Conflit. & fidem servare naturali æquitati sit convenientissimum l. 1. ff. d. pact. II. nec subesse videatur res turpis, inhonesta, impossibilis aut ejusmodi factum, quod quo minus promissis stare teneatur, uxor causam præbere possit,

possit, tantum enim abest, quin potius Deus Opt. Max. castitatem ipse, commendet & præcipiat; Sic *Apostol.* 1. *Corinth.* 7. ait: *Bonum esse virginibus & Viduis*, si sic permanentes propter præsentem necessitatem. III. Nec est, quod vidua dicat se bona cum conscientia non posse vivere in viduitate. Sit ita: patiatu- stimulus carnis, non statim propterea continentiam non habet. Sequatur consilium Theologi Chemnitii *p. 3. examin. Con- cil. Tridentin. d. conjug. & cælib. c. 4. p. 37.* cujus verba digna sunt, quæ viduis nuptias anhelantibus imprimantur; *Non statim, in- quit, uritur, qui calorem sentit, sed quando in vita cælibe titillatio- nis concupiscentia aculeis te pungunt, & æstum aliquem sentis, non statim exclames: Te uri, sed diligentia, conatu, lucta, temperan- tia & oratione fortiter repugnes, timorem Dei & amorem vera pudic- itie opponas, impuras cogitationes præcidas, turpes motus reprimas, occasiones vires & robur resistendi à Domino tibi dari petas. Quod si hac diligentia flamma libidinis possunt reprimi, repelli vel restringui, nondum laboras ustione, sed hoc ipsum est donum continentia, quod eà diligentia in lucta à patientibus accipitur, exuscitatur, excolitur & conservatur.* IV. Ante omnia consideranda est jurata promissio; cum enim Deus, qui perjuros puniendi voluntatem & potestatem habet, testis invocatur, simul ab eo perfidia ultio posci- tur in præstito jurejurando, *Dom. Soto d. just. & jur. 8. qu. 1. art. 1. in med.* Ast viduam prædictis non obstantibus, ad servandam viduitatem non teneri seqq. evincunt rationes: I. In puncto pacti promissionisve servandæ inspiciendum esse primariò, an promissa repugnent bonis moribus aut legibus, turpemque causam contineant, factaque promissa possibile sint tam naturâ quam lege *l. 27. §. 4. d. pact. l. 72. l. 177. §. 6. d. verb. obl. l. 35. §. 1. cod.* At verò talis promissio impossibilitatem & turpem causam continet, quia læditur conscientia, turpique vitæ lata aperitur porta repugnatque divina sanctioni, qua juniores viduæ nubere &

liberos procreare jubentur, meliusque esse nubere quam uri judicatur *i. Timoth. 5. vers. 14. Matth. 19. vers. 11. II.* Constat jure civili super re sive naturaliter sive civiliter injusta aut nulla, juramentum interpositum & ipsum actum nullum esse, *l. 5. C. d. legib.* imò secundum jus canonicum ex justis causis relaxatio juramenti potest impetrari, & si votum sine conscientie læsione & dispendio salutis æternæ servari nequeat, quoad vim obligandi ad servandum eodem jure juramentum nullum est, *c. 58. d. R. I. in 6. c. 18. d. jurejur. Franzk. ff. d. jurejur. n. 9.* & hic periculum animæ subesse non difficulter patet ex *i. Tim. 5.* ad quem locum notanter B. Gerhardus in *loc. d. Conjug. §. 519.* ait. *Quotidiana experientia clamat, quosdam in primo quidem juvenilis ætatis flore ac vigore, calibatus amore & admiratione ita duci, ut deliberato etiam proposito eum suscipere non reformident, qui postea incontinentia ita tentantur, & ustionum flammis ita aestuant, ut nullo conatu, nulla lucta, nec remedii alius eas reprimere & extinguere possint, ideo gravissimo salutis periculo se exponunt.* III. Consentiant Theologi, qui minus deliberato animo aut ex prava consuetudine præstita juramenta non ita obligare, ut solennia, statuunt. vid. *Consil. Witteberg. tit. von Ehesachen g. 31.* IV. Facit huc effectum Imperatoris Justin. in *l. 2. C. d. indist. viduit.* licere uxoribus spreta maritorum suorum interminatione, quæ eis viduitatem inducit, ad secundas nuptias migrare, cum intersit Reipubl. numero civium ipsam augeri, mulieresque ad hoc natura progenuerit, ut partus ederetur *d. l. 2. & seq. l. 2. C. d. in d. vid. ibique DD.* Rationes in contrarium adductas quod attinet, responderetur ad I. pacta valere si possibilis sint & honesta tam jure, quam naturâ, D. Magnif. Struv. *exerc. 6. th. 42.* Schoran *exerc. 15. n. 2. & seq.* ad II. Castitas divinum præceptum non esse derogatorium matrimonio, sed in proprio etiam uxoris concubitu castitatem servari posse ipsa fateretur Synodus Nicæna *c. Nicæna Synodus 12. distinct. 31.*

nec

nec Apostolus aliud suadet 1. Cor 7. c. 37. *bonum esse viduis, si sic permanserint. Idem etiam paulò ante vers. 9. docuit: dico autem non nuptis & viduis, bonum est illis, si sic permanserint, sicut ego: sed statim addit: quod si non se contineant, nubant: melius enim est nubere, quam uri.* Ad III. Resp. Conscientiæ viduæ relinquendum est, num verum, num fictum sit, quod de non sibi concesso continentia dono conquesta est. Sunt heic media contra stimulum carnis non solùm prohibita, sed & præcepta. Confilium B. Chemnitii sicuti Christianum & pium, ita etiam sequendum est; sed accipienda etiam sunt verba sequentia: *Si vero flamma libidinis, addit iis quæ supra allegata sunt, tam ardentibus sunt, ut hac diligentia vel reprimi, vel restringi vel repelli non possint, sed initio penetrent, voluntatem occupent, cor inflamment, cogitationem abripiant & corpus incendiant, ut cor vel pleno assensu vel caco & inquieto impetu libidinis astuet & ardeat; tum certum est, Te non habere donum continentia: Et hoc est ustio, seu tentatio illa Satana per incontinentiam, quam Paulus remedio conjugis restringendam esse docet ne vel corpus fornicatione, vel Spiritus ustione inquinaetur.* IV. Resp. De iis promissionibus iurejurando munitis generatim dicimus, eas nullius esse momenti, quando majus bonum impediunt. In hoc locum habet dictum Isidori: *In male promissis rescinde fidem, quod refertur in c. in malis. 22. q. 4. Atque in hanc sententiam Supremum Consistorium Dresdense rescripisse testatur Carpzov. lib. 2. Jurispr. Consistor. tit. 9. def. 172.*

EXculte *Wegi*, Musis amicum sacris
Nec non Themistæ pectus, integer-
rime

Virtutis altæ Profecutor; de Tuâ
Si forte vita vel peractis hætenus
Studiis tuis met, quamdiu nostri quidem
Aras Lycei aspexeras ad uvida
Sale fluenta, testimonium meum
Requiretur; quæso quid reponerem
Aliud roganti, ni quod haud foret min9
Conforme vero, quàm Tibi laudabile
Heic nempe vitæ nobilem Te Spiritum
Non obruisse desidi silentio
Reconditaque torpuisse inertia,
Sed perpoliti Jurium scientiâ
Stipasse cellas cultores ingenl:
Cum me privatim, lectionis helluo
Avidus, sequēbaris meæ, vel publicè
Aequi audiebas cæteros Antistites.

Nec

Nec me putet dixisse quis solummodo
 Hoc, sed vel omnes confitentur, quos
 penes

Illustris hujus alumnus Athenæi decus
 Simul recumbit ac Themistos gloria,
 Queis notus es; nec usquam fugit quo-
 que

Tuos, quibuscum victitasti, candidos
 Commilitones: quin & hoc, quod edi-
 tum est

Plaudente multitudine audientium,
 Responsa reddens è cathedrâ publicâ
 Probè erudita, comprobat specimen
 fatis

Hâc mactè laude, Fautor, hâc itur viâ
 Ad altiora, Gratulor medullitus:
 Sit porrò, cœptorum Tuorum favior
 Cœleste Numen, ac, eidem quæ affi-
 det,

Regi.

Regina rerū, Juris interpretes, Themis,
 Possis honestos inter ordines Virūm
 Prodesse dulci Patriæ, ut civem decet
 Fortem probumque! Numen hoc duit!
 Vale.

f.
 PRÆSES.

W Ein Freund / so Zeit / als Glück / heist Ihn tzt auf-
 werts steigen/
 Sein Geist will näher nun bey dem Gestirne stehn.
 Die Themis läst den Sinn nicht sich zur Erde neigen/
 Wen Gott und Tugend führt / der muß auf Wolcken
 gehn.

Ein ander mag den Pfuhl der Eitelkeiten lieben.
 Was nach den Lastern schmeckt / erhebet keinen nicht:
 Die aber / so in Kunst und Wissenschaft sich üben/
 Erlangen Ehr und Ruhm und kommen an das Licht:
 Gott und das Vaterland befiehlt uns so zu leben/
 Daß wir zu beyder Dienst stets unverdroffen seyn.
 Die Gaben / so die Gunst des Himmels uns gegeben/
 Die gräbt kein edler Sinn in Erd und Aschen ein.
 Drum lob ich / werther Freund / sein rührlisches Beginnen/
 Dadurch er hat gezeigt was Fleiß vor Nutzen bringt.
 Des Segens Nothar wird aus dieser Quelle rinnen /
 Wer sich auf Gott verläst / desselben Thun gelingt.

Dem Herrn Respondenten zu Ehren
 sekte dieses wenige in höchster Eil

Augustus Drachstedt.

152960

AB 152960

ULB Halle 3
003 614 956

5b.

WIP
VD 17.

SEC
NU

Von dem
weitig

PETE

TTPIS J

RUM
M,

ey ander
zeigen

JCTO,

ELLERI.

